

BOLETIN

DE LA

Real Academia de Buenas Letras

DE BARCELONA

Año XXII (Académico cxciv) | Abril a Junio 1922 - N.º 75

LO PRESENT "BUTLLETÍ" ES PUBLICAT MERCÉS
A UN DONATIU DE LA
FUNDACIÓ CONCEPCIÓ RABELL Y CIBILS VDA. ROMAGUERA

Constitució y Actes conservades de la Academia Desconfiada, anomenada també Escola y Academia dels Desconfiats

(CONTINUACIÓ)

AGUSTÍ DE COPONS Y DE COPONS DE BERARDO

Fou batejat en la parroquia de Santa Maria de Vilafranca de Panadés, ab los noms de Pere, *Agustí*, Geroni, Felicià, Joan, Francesch, Antoni y Ramón, lo 31 d'Agost de 1675. Fill de Ramón de Copons y de Grimau y d'Anna de Copons y de Berardo. L'apadrinaren n'Agustí de Berardo y Maria de Sayol y de Cuarteroni.

Estudiós per temperament passà sa joventut en lo conreu de les lletres, servant en la llar payral los fruyts de sos treballs. L'any 1700 fou un dels fundadors de la Desconfiada. Era lo millor prosista de l'Academia; sos treballs son molt erudits.

N'Agustí de Copons sentia particular estimació a Felip de Borbón, per creurel lo legítim rey d'Espanya. Al partir

Felip IV de Catalunya y V de Castella, vers Nàpols, lo 8 d'Abril de 1702, no l'acompanyà altre noble català que n'Agustí de Copons. D'açó pren peu un historiayre per dir que'l rey Felip lo gallardonà ab lo títol de Marqués, lo qual no es cert. Nostre biografiat seguí al primer Borbó per la lley que li tenia, sens esperar premi de cap mena, ni pretendre abastar ab adulació gracia alguna.

Un llibre que no ment, lo *Llibre del Fidelíssim Braç Militar*, nos diu que'l títol de Marqués de Moyà fou concedit a son pare Ramón de Copons y de Grimau sobre la *Torre que posseheix en la Vegueria de Vilafranca del Panadés*. Açó meteix assegura un literat ilustre, al dir: *título de Reyno otorgado a fines del siglo xvii a la familia catalana Copons (de Vilafranca) oriunda de Gerona*.

Los anys 1705-1713 s'oposà a les campanyes a favor del Arxiduch y conseguí qu'alguns pobles se resistissen al axecament; no aixís a Vilafranca, hont, malgrat sa influencia no fou escoltat. S'absentà de Barcelona dolent-se y planyent-se de la disort patria que li punyia'l cor. Feu lo possible, encar que sens resultat, per a conseguir algun benefici a Catalunya, treballant al efecte en la Cort del Rey en nostre terra no volgut.

Contragué matrimoni l'any 1714 ab Gayetana d'Oms y de Sarriera, qu'era descendent per part de pare d'en Carles d'Oms, governador que fou del Roselló y de la Cerdanya en lo segle xv; essent sa mare Teresa de la nobilíssima casa de Sarriera, una de les de més enlayrada alcurnia de Gerona. L'any 1718 se'l designà regidor de nostra ciutat. L'any 1724 fou nomenat diputat en representació del Ajuntament de Barcelona per a jurar a Madrid al instant Ferran, Príncep d'Astúries. Fou aquest després lo Rey Ferran, protector de nostra Academia. Marxà cap a Madrit lo 16 d'Octubre, ahont complí sa missió y procurà conseguir que'l govern mirés a nostre pays ab més afecte y s'interessés per son pervindre. Felip IV premià sos serveys nomenant-lo gentilhom y cavaller de la clau daurada.

Lo dia 28 de novembre de 1737 morí a Barcelona, de mort natural, rebent los Sants Sacraments. Fou traslladat a Vilafranca del Panadés y rebé sepultura eclesiàstica en lo vas que tenia en aquella parroquial esglesia de Sta. Maria.

Tenia n'Agustí de Copons y de Copons de Berardo un cosí germà anomenat n'Anton de Vega de Copons de Berardo qui casà ab Josepha de Sentmenat, essent fruyt d'aquest matrimoni Joseph de Vega y de Sentmenat, Acadèmich de Bones Lletres.

Se'l cita en la Junta de 8 de Janer de 1777; en la de 4 de Febrer de 1778 donà compte dels principals poetes provençals que feren prosperar la gaya ciencia.

En 1.er de Desembre de 1779 presentà un treball sobre si's pot dir, ab fonament que'ls grechs haguessin vingut a poblar lo pays qu'es avuy Catalunya y que fundessen aquí colonies. Se'l nomenà zelador ab data de 18 de Juliol de 1781. Lo 19 de Desembre del meteix any es acceptat com acadèmich super-numerari n'Anton de Campmany y de Montpalau a proposta d'En Vega de Sentmenat, qui indica que'l erudit autor de les *Memorias Históricas de la Marina, Comercio y Artes de Barcelona* veuria ab gust pertanyer a nostra Academia.

En la junta de 5 de Febrer de 1783 participà a la Academia qu'havia tingut noticia d'existir a la biblioteca del Rey a París una versió catalana de la Biblia.

En la metexa Academia, com a Zelador d'aquesta corporació, exhortà a tots los literats per a que s'afanyessen a treballar ab delit a fi de que l'Academia vingués a esser més lluhida y arreu tinguda com a societat molt excelent y de regonegut mérit. A 14 de Març de 1787 llegí una refutació crítica de la fabulosa historia de Maria d'Aragó, filla de Sanxo II y muller d'Othon III.

A la Academia de 29 de Febrer de 1792, li fou encarregat que minutés y formés idea de com s'havia d'escriure inseguint lo mètode del Languedoch. Al 20 de Març de 1793 fou nomenada una comissió per a tractar de la manera d'escriure la historia de Catalunya. Lo 17 de Maig de 1798 fou elegit com a revisor d'història. Lo 26 de Novembre de 1806 se llegí un treball seu sobre la etimologia dels Pyreneus. Se creu, que morí a Cervera, sa patria, l'any 1831.

Los Vega procedían de la nobilíssima casa Vega de Balaguer. La branca cerverina fou ilustrada per En Joseph de Vega y Sentmenat, mentre que la branca solsonenca rebé llahor per l'eximi músich Manuel de Vega y Rovira, mon-

jo de Ripoll y literat ilustre, dins sa època, conegut ab lo pseudònim de Rector de Pitalluga. D'ell m'ocuparé, més tart, com acadèmich de nostra precursora que tant brillà en los salons de la nobilíssima casa de Dalmases (1).

ALEXANDRE DE PALAU Y D'AGUILAR

Fou batejat a l'esglesia parroquial de Sant Miquel de Conques, en la Conca de Tremp, lo día 25 de Maig de 1671. Foren sos pares Francesch de Palau y de Toralla y Maria d'Aguilar y de Casanova. Los avis paterns Alexandre de Palau y de Besturs y Orosia de Toralla, filla de Lluís Alemany de Toralla, varvassor de Toralla, y els materns Isidre d'Aguilar y Francisca de Casanova. Molt jovenet prengué part a montanya, en la guerra dels Segadors, per a defensar los drets de Catalunya.

L'any 1699 lo veyem establert a Barcelona formant part del Braç militar. En 1700 es un dels fundadors de la Academia Desconfiada.

L'any 1704 era oficial del Braç Militar y exercí funcions propies del meteix. L'any 1706 fou un dels nobles cavallers qu'assistiren al Príncep Heinrich von Hessen Darmstadt en l'ocupació de la montanya de Sant Geroni per a afavorir lo deslliurament de Barcelona en lo siti dels borbònichs,

L'any 1708 per a festejar la vinguda de la Reyna Elisabeth Cristina, Carles III (L'Arxiduch) concedí alguns títols nobiliaris y a n'Alexandre de Palau y d'Aguilar lo nomènà Comte de Toralla.

A can Magarola, prop de Sant Just, tot era alegría y festa l'onze de Novembre de 1711. En sa capella particular, molt ben aparellada, tenia lloc lo casament del Comte Alexandre de Palau y d'Aguilar ab la gentil donzella Na Josepa de Magarola y de Sentmenat, filla del difunt Joseph de Magarola y de Gualbes y de N'Antonia de Sentmenat y de Toralla encar vivent. Casà la aristocràtica parella, lo canon-

(1) Arxiu parroquial de Vilafranca del Panadés. - Notes extretes de diferents documents d'època. - Feliu de la Peña: *Anales de Cataluña*. - Llibre del Braç Militar de 1602 a 1713, p. 339 girada, en l'Arxiu de la Corona d'Aragó. - Artur Masriera: *Próceres catalanes de vieja estirpe*. - Costa: *Nobiliari Català*. - Dr. J. M. Alós: *Noticies biogràfiques inèdites*. - Joaquim Miret y Sans: *Dos siglos de vida académica*.

ge de la Seu barcelonina, germà de la contrayent, Dr. Miquel de Magarola y de Sentmenat. Hi hagué necessitat de dispensa pontificia per impediment de terç y quart grau, qual dispensa fou conseguida per lo Dr. Rifós (fill de Sabadell) Vicari General, ab lletres apostòliques donades a Roma, a Santa Maria la Major, a 30 de setembre de 1711.

Aquest matrimoni hagué fruyt d'un noy y quatre noyes. Una noya batejada ab nom d'Antonia fou la primogènita. Lo noy s'anomenà Francesch y les altres noyes Francisca, Teresa y Paula.

En lo siti de Barcelona del 1714 no pogué pendre part activa en la defensa de la ciutat per trobar-se ja molt xacrós. Se'l cridà per a que formés part (en representació del Braç Militar ab companyia d'altres nobles) de la Junta que se formà lo 28 de Janer de 1714, presidida per lo Conceller en Cap Rafel de Casanova, essent sos companys lo general Villarroel, lo Comte de Plasencia, etc. A aquesta Junta estava reservat lo tractar y acordar lo convenient en materia política y militar.

Lo 19 de Setembre de 1720 encar vivia a Barcelona; en dita data tingué lloch lo bateig de sa darrera filla Paula. Se creu morí l'any 1736 essent d'edat de 65 anys. L'any següent se feren monjes de Sant Joan ses filles Francisca y Teresa. En 1750 son hereu Francesch de Palau y de Magarola vivia, ab sa família, en ses possessions de la vila de Conques. L'any 1735 aquest fou nomenat acadèmic de Bones Lletres en la sessió de 2 de Maig. Se llegeix en aquella acta aquestes paraules que's referexen a son pare Alexandre de Palau y d'Aguilar: «hijo de un padre que en principios de la presente centuria dió relevantes pruebas de su saber».

Efectivament, alguns de sos treballs que constan en les actes de nostra precursora l'Academia anomenada dels Desconfiats, encar qu'adoleixen dels defectes literaris d'època, denotan conexements no vulgars y molt clar raciocini. (1)

(1) Arxiu parroquial de Conques. - Notícies biogràfiques inèdites del Dr. Joseph M.^a d'Alós. - Arxiu de la Corona d'Aragó. *Diari sext de Deliberacions del Fidelíssim Braç Militar*. - Feliu de la Peña: *Anales de Cataluña*. - Arxiu parroquial de Sant Just. - Arxiu de la Catedral. Llibrés de Bateigs. - Bib. de Catalunya. *Analís Consulars*. - Id. Nobiliari Costa. - J. Miret y Sans: *Dos siglos de vida académica*.

JOSEPH DE RIUS Y DE FALGUERA

Un dels ciutadans que's distingí particularment per son amor patri, quan la guerra dels Segadors, fou Pau Matias de Rius y de Marimón que vivia a Barcelona ab sa muller Anna de Bruniquer. Un de sos fills fou Francesch de Rius y de Bruniquer que tant se distingí en lo Consell de S. M. y en la Audiencia Civil de Catalunya. Nasqué lô Dr. Rius y de Bruniquer lo 17 de Desembre de 1644. Lo 24 de Juny de 1668, se casà ab Magdalena de Falguera y de Lladó.

Lo quart fill d'aquest matrimoni fou batejat a Santa Maria del Pi, l'onze de Febrer de 1675, ab los noms de Joseph, Francesch, Esteve, Antoni y Jaume. Foren padrins Francesch Falguera, ciutadà honrat de Barcelona y Cecilia N., Vda. de Joan Juliol, que fou d'ofici mercader.

Tingué varis germans. Un, anomenat Francesch, fou Abat de Sant Pau del Camp, morí l'any 1742; altre, Antoni, prengué possessió del càrrech de canonge de la Seu barcelonina l'any 1715 y continuà sempre a la Catedral fins l'any 1765 en que morí; altre, Ignasi, oidor y més tart Degà de la Reyal Audiencia.

Joseph de Rius y de Falguera se doctorà en Lleys, Cà nons y Teología, y en 1700 ja era canonge de la Catedral de Barcelona, donchs la ciutat li pagà certs honoraris lo 16 de Mars de dit any.

Fou fundador de l'Academia Desconfiada y prengué part gairebé a totes les Academies, des de la primera de 10 de Juny de 1700.

Durant lo temps del reynat del Arxiduch se mantingué a Barcelona complint sos càrrechs a la Catedral y prestant sos serveys a les persones que'ls solicitavan.

Lo canonge Rius assistí en nom propi y com a procurador del Dr. Ignaci de Brú y de Canta, en la convocació del Braç Ecclesiàstich, lo 30 de Juny de 1713. Son vot fou sempre contrari a la guerra.

Vegent que sa veu no era ohida y que son consell no era escoltat per los braços militar y reyal, marxà cap a Vich y d'allí a Solsona.

La Junta Superior de Justicia y Govern del Principat de Catalunya, creada per lo capità general, Duch de Berwick y de Liria, resolgué lo 15 de Setembre de 1714 que les facultats de Teologia, Cànon, Lleys y Filosofia se traslladessen a Cervera, romanguent a Barcelona los cursos de Medicina, en rahó de no ésser gayres los alumnes qu'hi assistien. També s'acordà que restessen a Barcelona los de Gramàtica, a càrrech dels jesuïtes. Fou també acordat que lo Vice-rector y catedràtics que senyalava la Junta se traslladessen desseguida a Cervera; emprò que'l Rector y'l Col·legi compost dels professors ancians, qu'eran los qui conferien los graus, continuessen a Barcelona a tenor de la Autoritat Apostòlica que gaudién y de la Regia que se'ls podia donar. Finalment s'establí que'l govern de Rector y Vicerector qu'abans provehían los Comuns, convenia que recaigués en persones fidels al rey Felip, ab lo qual s'evitarien, segons la Junta, molts inconvenients.

Ab data de 16 de Novembre del meteix any fou firmat lo decret nomenant Rector de la Universitat de Cervera al canonge Joseph de Rius y Falguera, y Vice-rector a Domingo Nuix, advocat distingit. Lo 4 de Desembre fou manat que'l Vice-rector inaugurés los Estudis de Cervera lo 7 de Janer de 1715. Lo Rector Dr. Joseph de Rius y de Falguera devia romandre a Barcelona, estant baix sa direcció interinament la Medicina y'ls colegis de Facultat.

Lo cert es que'l Doctor Joseph de Rius al moment d'inaugurar-se formalment la Universitat cerverina, desempenyava altre càrrech que li impedia ocupar lo de Rector. Així vegem que's reuniren los catedràtics a Cervera, ab data de 12 de Desembre de 1717, y nomenaren, per falta del Dr. Rius, rector al Dr. Domingo Nuix y per omplir lo càrrech de Vice-rector, que ab son ascens restava vacant, designaren al sacerdot Gaspar Vila.

Per influencia del P. Dubanton, de la Companyia de Jesús, fou nomenat en 1720, per ocupar la dignitat de Tresorer de la Catedral de Barcelona. Per los anys de 1722-24, fou Prior de la Congregació dels Dolors establerta en lo convent de servents de Maria de Barcelona. En lo Concili tarragoní que tingué lloch l'any 1722, en temps de l'Arquebisbe Manuel de Samaniego y Jaca, que començà lo 5 de

Maig y acabà lo 30 del propi mes, vegem assistir-hi lo Dr. de Rius y de Falguera ab lo títol de Síndich o Procurador del Capítol Catedral de Barcelona y de Vicari General e individu del propi Capítol.

Assisti a altres concilis de Tarragona y prengué una part importantíssima en lo celebrat l'any 1733, que presidi l'Arquebisbe Pere de Copons y de Copons, ostentant la representació del Capítol de Barcelona com en los altres convocats. En lo caràcter que li fou conferit de Provisor general y Síndich de l'Estat Eclesiàstic, elevà un memorial al Rey d'Espanya, defensant les immunitats de l'Esglesia. Entre altres dexà caure la següent expressió en l'exordi: «para representar la vulneración que experimenta aquel Estado Eclesiástico todos los días en sus exenciones y inmunidades». Fixa los diferents punts que constituexen la vecsació o sia les distintes extralimitacions qu'atentan contra la immunitat eclesiàstica. Diu en lo proemi, d'una manera resolta: «recomiendo a la real intención y mente de S. M. de contenerse dentro los términos que prescriben los cánones, concilios y bulas pontificias a tan sagrado asunto, *no consintiendo V. M. que en su feliz reinado se practique aquella libre y absoluta potestad, que quieren algunos autores con lisonja tengan los Príncipes, y que no reconocieron los jurisconsultos antiguos; con grande fundamento espera el Estado Eclesiástico el consuelo que solicita...*». Valenta manera de fer sentir quexes a un Rey tan aymant del més pronunciat absolutisme, quexes justificades per lo cambi viciós de les coses, propi del nou sistema que venia a establir-se. Se li proposava després la manera de terminar lo conflicte: *para decidir las competencias de las dos jurisdicciones Eclesiástica y Real*. S'expressa que ha d'esser una contenció jurídica ohint los fiscals, segons *la concordia de la Reyna Eleonor*, sobre qual forma o medi lo dret de Nova Planta deya, en son capítol cinquantè, no's fés novetat.

Encar que de fur antich valia la concordia d'una antiga Reyna, per confirmar-la la llei moderna; però encar que aquesta circumstancia no existís s'hauria tal volta apelat a antichs temps, ja que parlant del catastre y sos augment successius deya a S. M. que: *esta imposición ha dimanado*

de la Real autoridad, sin ministerio alguno, contrato ni pacto hecho con los pueblos y vasallos... y que para celebrarse un contrato es necesario un positivo consentimiento de las partes, que no pueden presumirse de la aquiescencia de los pueblos nacida de un acto necesario de obediencia, hija del temor reverencial y respetuosa veneración que deben a V. M. como a su Señor natural. S'allega després altra concordia del Rey Alfons IV, en 1451, ratificada per Joan II, y's recorda la diferencia existent en la naturalesa dels censals entre Castella y Catalunya.

Se parla ab referencia als Drets de l'antiga Generalitat o Diputació que foren exempts en 16 de Desembre de 1715, romanguent a càrrech del Intendent, se li sosté al efecte en aquest memorial que: *los eclesiásticos desde aquel día no debían ni deben pagar dichas gabelas hasta que, consultada la Sede Apostólica, declare Su Santidad lo que debe ejecutarse, etc...*

Los punts que's tractan en aquest memorial són los següents: I. Sobre'ls bens dels llechs que passen als eclesiàstichs, si deuen pagar catastre. — II. Dels masovers y parcers de la Esglesia si deuen pagar catastre per la part canònica. — III. De les jurisdiccions de les baronies eclesiàstiques. — IV. De les exemcions y immunitats que deuen gaudir los seglars destinats al ministeri y culte de l'esglesia. — V. Dels allotjaments en cas de necessitat y trànsit dels soldats. — VI. Dels Drets de general y bolla. — VII. Dels Drets de sal, tabach y paper sellat.

A continuació del Memorial se transcriu un breu de Benet XIII dirigit al Rey d'Espanya, exhortant-lo a respectar los drets de la Esglesia (data de 6 d'Octubre de 1729), y altre del successor immediat Clement XII (de 1.er d'Octubre de 1730) dirigit als PP. del Concili felicitant-los per lo zel en la defensa de la immunitat eclesiàstica y alentant-los a que no deixin de mostrar-se fermes en l'escomesa.

Felip IV de Catalunya y V de Castella, se feu càrrech del memorial; emprò ensemps li semblà que tant bon advocat y ferm ciutadà li anava millor per Inquisidor que per Provisor Eclesiàstich. Li convenia a Conca un Inquisidor de puny ferm y, al efecte, nomenà al Dr. de Rius y de Falguera.

Prengué aquest posessió del càrrech y actuà ab finissim tacte y sens igual energia.

Se sentí malalt y fatigat dels treballs de tota sa vida. Atorgà testament que fou autorisat per lo notari de Conca Francisco Ribera, ab data de 21 de Juny de 1739. Morí a les poques hores de firmat dit document. Tenia aprop de 64 anys. Vida la seva empleada sempre en obres de caritat y labor constant de perfecció intelectual. Fou partidari del rey Felip per creure estava lo dret de sa part; emprò may dexà de protestar contra impositcions ilegítimes, may accedí a mal fonamentades prerrogatives de la Corona. (1)

ANTONI DE PEGUERA Y D'AYMERICH

Segons Feliu de la Peña nasqué l'any 1682. Era fill del noble Senyor Grau de Peguera y de Berardo y de Na Maria d'Aymerich, de la familia de Bernat d'Aymerich y de Cruilles, diputat militar que fou l'any 1670.

Ab zel s'encarregà de sa formació militar y civil lo seu pare Grau de Peguera, Senyor de Torrelles de Foix. Als divuyt anys fou un dels fundadors de la Academia Desconfiada. Son concurs fou constant, segons atestiguan les actes. Alguns de sos treballs són dignes d'atenció, tenint en compte la època en què foren escrits. Era gentil cavaller. Prenqué part en les justes a peu (mena de torneig cavalleresch) y en la *momeria*, o sia escayent ball en que les parelles anavan habillades ab vestits de fantasia. Arreu fou lo cavaller preferit de les dames.

Com son pare y altres nobles catalans, vegé ab mals ulls los actes fora constitució que realisà lo rey Felip a Catalunya. Tenint-lo Velasco per desatecte a la casa de Borbó ordenà sa captura en 20 de Juny de 1704. Llavors fugí

(1) Arxiu parroquial de Santa Maria del Pi. - Arxiu particular del noble Senyor Ramón de Sans y de Tord. - Arxiu Municipal. - Llibre de Deliberacions any 1700. - Pi y Arimón: *Barcelona Antiga y Moderna*. - Manuel Rubió y Borrás: *Historia de la Real y Pontificia Universidad de Cervera*. - Concilis Archidiocesans de Tarragona; comunicació de Mossén M. Rué y Rubió. - Memorial del Dr. Rius y Falguera, comentat per n'Antoni de Bofarull y Brocá, qu'ha servit de base a nostra explicació sobre aquest particular. - Les noticies finals de la vida de nostre biografiat, de la casa Sans del carrer dels Templaris.

probablement per Liorna cap a Viena, anant després a Gènova, ahont se trobà ab lo Doctor Domènech Perera de Vich.

No crech que siga aquesta ocasió oportuna per a analisar lo tractat que firmaren a Gènova En Mitford Crowe, lo noble Peguera y lo notari Perera. Actuava lo primer en nom de la Reyna d'Anglaterra y'ls altres com a representants de Catalunya. Portava En Perera la representació de les forces vigatanes y En Peguera les compromeses a Barcelona y altres llochs.

N'Antoni de Peguera y d'Aymerich isqué de Barcelona depressa pera evitar ser prè; per tant no pogué fer firmar cap mena de document a sos companys de causa. La única representació per la qual obren en lo tractat lo noble Peguera y lo Doctor Perera es la dels vigatans compromesos. Aquests se pogueren reunir en la parroquia de Santa Eulària, en la vegueria y bisbat de Vich, lo 17 de Maig de 1705.

Los reunits portaven la representació verbal o escrita de tots los catalans partidaris de l'Arxiduch. Mitford Crowe obraba per facultat (Lettres de Créance de Sieur Crowe aux catalans) de la Reyna Anna que firma la carta credencial en que suplica als catalans rebin favorablement a son enviat. Aconsellaren a la Reyna Anna tractar ab los catalans, no solsament lo general *Stanhope* y altres whigts, sinó, adhuc un tory tant autorisat com Robert Harley, comte d'Oxford y de Mortimer.

No es hora d'analisar aquest tractat, firmat a Gènova lo 20 de Juny de 1705, ni d'averiguar si les dues parts tenian la personalitat deguda per ajustar-lo, ni si obraven segons consuetut establerta en abdós payssos; lo que sí es cert que'ls catalans compromesos compliren com a bons y que no complí la Reyna Anna d'Anglaterra. Gracies a n'aquest tractat y a les garantíes fermissimes qu'en ell la Reyna d'Anglaterra donava, s'aixecà Catalunya a favor de l'Arxiduch Carles, fill del Emperador Leopolt I.

Antoni de Peguera y d'Aymerich, lo tinent del exèrcit Miquel Gallart, los Puig de Vich y altres, havían acordat formar un regiment si arribavan a terme les negociacions que en diferents ordres havien emprès. Aquest regiment fou format més tart, la major part d'oficials eren de Vich

y'l quefe, coronel del meteix, N'Antoni de Peguera y d'Aymerich. Se'l anomenà Guardia reyal catalana.

Mentres les tropes del Príncep de Darmstadt y del Comte Lord Peterborough sitiaven Barcelona l'any 1705, N'Antoni de Peguera y d'Aymerich curava, per ordre del Arxiduch, de pendre jurament de fidelitat a tots los pobles de Catalunya qu'acudien a oferir-se, fins qu'En Velasco entregà Barcelona, que fou lo 15 de Novembre de 1705. Poch després, l'any 1706 (de 31 de Març a 14 de Maig) lo rey Felip assetjà Barcelona. Llavors nostre biografiat se distingí en primera línia, al front de sa guardia.

Lo 14 d'Agost de 1706, N'Antoni de Peguera, ab 250 cavalls de son regiment y tres companyies de Çaragoça, fortes de 700 homes, anà a socorrer la vila de Magallón que resistia braument contra les tropes borbòniques. Logrà salvar la plaça.

Lo 24 d'Agost se presentà devant la vila de Mallen ab 2,000 homens dels gremis de Çaragoça que reuní a Magallón. Abans passaren per Bureta y'n retiraren dos culebrines. Lo meteix 24 començaren a batre lo castell de Mallen. Després d'un ferm atach ab l'artilleria pogué fer-se'n amo lo día 26. Lo 7 d'Octubre de 1706, junt ab lo Comte de Sàstago, se dirigí a la ciutat de Borja, ab sis peces grosses d'artilleria y tres morters. Se n'apoderaren després de forta lluyta.

Lo 8 de Novembre del propi any guanyà una batalla al enemich, fent-li molts presoners, además de les baxes de morts y ferits que li ocasionà. Li prengué 2,000 caps de bestia y molt blat y ordi. Dexà llavors les forces a les ordres del tinent coronel Miquel de Sobias y anà a Valencia ahont estava l'Arxiduch que regnava en terres de la Corona d'Aragó ab lo nom de Carles III.

La sua mare, Na Maria d'Aymerich, encarregà a Mossen Josep Carreras, Rector de la Llacuna, en ocasió d'anar aquest a Roma, una reliquia per l'esglesia de Santa Maria de Foix. De retorn dit senyor Rector portà un ós de la que fou gloriosa Santa Constància, noble matrona de la ciutat de Nocera, qui morí màrtir l'any 69, essent Emperador lo crudel Neró. Era aquesta reliquia senzillament una tibia, anomenada vulgarment canyella. Venia ab la deguda certi-

ficació y altres requisits necessaris. La sua vinguda se celebrà en lo palau dels nobles Marquesos de Foix en la plaça de Santa Anna. L'Antoni de Peguera y d'Aymerich, sempre gentil y placent, fou qui organisà les religioses solemnitats y'ls actes íntims, de pròxima família, celebrant lo fet.

Nostre biografiat havia vist complir-se tots sos desitjos y li semblava ovirar jorns feliços a desdir; mes ¡ay! la mort traidora se l'endugué, quan menys pensar podia, quan anava percorrent sa vida dolçament, com un camí de roses. Morí als 26 anys.

Fou dels qui més trevallà a Catalunya, a Viena y a Italia per assegurar la vinguda y admissió del Arxiduch. Fou espill de fermesa y cavallerositat. La pàtria perdé un fill preclar; l'Arxiduch son més entusiasta partidari (1).

JOSEPH CLUA Y GRANYENA

Estudià a la Universitat de Barcelona la carrera eclesiàstica arribant a doctor de Teologia. Sos estudis consistiren principalment en Sagrada Escriptura, Escolàstica segons Sant Tomàs, y en comentaris del expositor del Doctor Angélich, lo cèlebre dominich Durando. S'aplicà també en Eloqüència y Filosofia aristotèlica. Sos treballs en l'Academia Desconfiada denotan, en alguns punts, qu'era hàbil en efectes d'oratoria.

Fou beneficiat de la Catedral. L'any 1718 fou delatat com un dels més afectes al Arxiduch. En virtut de la delació se l'exilà junt ab los canonges Amigant, Sayol y Fogueres. Se'ls permeté després viure a Tortosa. L'any 1720 se'ls feu gràcia de poguer tornar a Barcelona. No sé la data de sa mort (2).

(1) Arxiu parroquial de Santa Maria del Mar, ab relació a les notícies de son germà Joseph. - Feliu de la Peña: *Anales de Cataluña. - Diaria y verídica relación de las operaciones y sucesos del sitio de Barcelona desde el 31 de Marzo de 1706 hasta la retirada del enemigo.* - Pi y Arimón: *Barcelona Antigua y Moderna. - Tratado de la Alianza de Génova*, ab ses credencials respectives. - *Recort de la Aliança, etc.*, nota 94. - *Nobiliari Català*, d'En Pere Costa.

(2) Arxiu de la Universitat de Barcelona recollit a Cervera y examinat l'any 1814 per lo P. Nadal, del Oratori. - Bruguera: *Memorable sitio etc.*, v. II, p. 515-594.

SUPERINTENDENTS

JOAN DE PINÓS Y DE ROCABERTI Y MARTÍN DÍAZ DE MAYORGA

Joan de Pinós y de Rocaberti fou batejat al Pi, lo 14 d'Agost de 1670. Era fill de Joseph Galcerà de Pinós y de Perapertusa, Mestre de Camp general del exèrcit en lo Principat de Catalunya, y de Maria de Rocaberti y d'Alentorn. L'apadrinaren Joan de Boxadors, quint Comte de Cavellà, y Paula Santandreu, Viuda d'Onofre Alentorn. Als 26 anys entrà cavaller de Sant Joan. Quatre anys més tart fou nomenat Superintendent de la Academia Desconfiada, junt ab Martín Díaz de Mayorga. Consistia lo càrrech de Superintendent, que en aquesta Academia era perpetuu, en exercir, segons A. Zeno, com una mena de càrrech de Cavaller Protector. Los Superintendents havian de cuidar dels drets e interessos de la Academia y tindre totes les coses ben dispostes per lo millor desenrotllament de les Sessions.

Lo no veure cap treball d'En Joan de Pinós, ni d'En Martín Díaz en les Academies, crech es degut a una delicadesa que dimana de la propia natura de sos càrrechs.

Lo 9 de Juny de 1706 casà En Joan de Pinós, al Pi, ab Raymunda Roger de Lluria, Viuda de Francesch Perelló, Veguer y degà de Tàrrrega.

Lo casament s'efectuà acabat lo siti de 1706, que vingué a terminar pel Maig d'aquell any, en que les tropes borbòniques fugiren del camp. Durant lo siti formà part de la Coronela y fou capità del gremi de pelayres. L'Arxiduch Carles restà molt content de sos serveys y'l nomenà son Ajudant de Camp.

L'any 1708 l'Arxiduch, per festejar la vinguda de la Reyna Elisabeth, lo favorí ab lo nombrament de gentilhom d'entrada. Lo 30 de Juny de 1713 assistí a la Junta del Braç Militar. Després marxà a Vich per veure si podia fer axecar la gent d'aquelles montanyes. Fou un esforç infructuós.

Acabada la guerra romangué a Barcelona, vivint en lo carrer dels Escudellers.

Son company Martín Díaz de Mayorga era natural de Lleó (León), germà del cèlebre filosof y teòlech Pedro Díaz de Mayorga, autor de varies obres plenes de ciencia y erudició.

Nasqué En Martín Díaz per a los anys de 1646. Entrà a servir al exèrcit espanyol sobre lo 28 de Juliol de 1666.

Serví en los exèrcits d'Extremadura y Catalunya, en lo regiment de la Guardia, que estigué per algun temps a Madrid y també a Càdix. Durant aquest temps fou alfereç en son manament propi del càrrech y en altres interins, qual destí, en aquell temps, ne deyen *reformado*. Fou Aydant de Sargent Major a dit regiment de la Guardia, obtenint ab aquest exercici, lo grau de capità de cavalls coraces de que li feu mercè lo Rey Carles II per patent de 8 de Janer de 1675, ab vuytanta escuts de sou al mes y totes les honors y preeminencies que gaudexen los capitans de cavalls del exèrcit. Anà llavors de capità de coraces *reformat* a Catalunya y després a Càdix, esperant nou càrrech. Mentre l'esperava, lo Rèy li concedí, de estrenes, en atenció de sos mèrits y serveys, vuytanta escuts al mes. Aquesta concessió fou feta en un despatx reyal de 17 de Juliol de 1679.

Passà després a exercir de Sargent Major de la gent de guerra de la plaça de Càdix, per patent de 3 d'Agost d'aquell any; patent donada pe'l Duch de Ciudad Real, essent capità General del Mar Ocea y costes d'Andalusia.

Exercí dos anys, nou mesos y nou dies aquest càrrech ab caràcter interí. Entrà en propietat del meteix, per despatx de S. M., lo capità de cavalls Antonio Lopez Ogazón. Continuà en Díaz de Mayorga ab les soles estrenes d'entreniment, tot esperant càrrech que obtingué lo 29 de Juliol de 1686. Passà llavors a esser Sargent Major del socors del presidi de Càdix de part del Comte Aguilar. Dit Comte actuà en virtut de facultat que tenia concedida per Carles II. Lo 23 de Novembre de 1692 encara era capità de cavalls coraces y Sargent Major del socors del presidi de Càdix.

Les campanyes en que prengué part més activa des qu'entrà en l'exèrcit fins l'any 1693, foren segons los certificats de Joan Baptista Montoro, Comte de Montoro, Mestre de Camp y Carles de Gante, capità de cavalls, les següents: Campanya de Villaviciosa y avançament y atachs d'aquella

plaça; batalla de Montes Claros y lo 19 de Juny de 1678 a Catalunya, ab sa companyia, contra un batalló francès. Sempre se portà ab valor y experiencia, assenyaladament en aquesta darrera acció en que logrà, ab forces molt més inferiors que les del enemich, batre als francesos y esmicolar-los.

També dona informació al rey Carles II, ab paraules de ver entusiasme, sobre les qualitats militars d'en Martín Díaz de Mayorga lo Mestre de Camp, general Pablo de Parada, ministre que fou del Consell de Guerra. Lo Duch de Ciudad Real fa al Rey una especial recomanació d'en Martín Díaz, ab paraules per demés laudables.

Fou un dels militars que en lo siti de Barcelona de 1697 s'oferiren al Príncep de Darmstadt per defensar la plaça fins a morir. Així pensava també dit Príncep y gran nombre de prohoms catalans; emprò lo govern espanyol d'aquella època, volgué, per fins polítichs, que Barcelona capitulés y a Barcelona no li calgué altre recurs que capitular. Se vegé obligada a acceptar aquells regiments francesos, subdits d'un Rey, com Lluís XIV, que'l poble català no estimava per creurel enemich de les llibertats pàtries.

En aquella guerra y siti lo comportament d'En Martín Díaz de Mayorga fou exemplar. Merèsqué una assenyalada recomanació al Rey per part del Comte de la Corzana.

Des de la creació de la Acadèmia Desconfiada, 3 de Juny de 1700, no'n sé res més (1).

(1) Arxiu parroquial del Pi. — Arxiu de la noble casa Pinós. — Feliu de la Peña: *Anals de Catalunya*. — *Diario del sitio de 1706*. — Arxiu Corona d'Aragó. Interregno del Arxiduke Carlos. — Arxiu de la Comunitat del Pi. Obituariis. — Arxiu general de Simancas. Serveys militars. *Relación de los Servicios del Capitán de cavallos coraces, D. Martín Díaz de Mayorga, Sargento de los socorros del presidio de Cádiz*. — A. Rodríguez Villa: *D. Diego de Mendoza y Sandoval, Conde de la Corzana*. Cap. xxxviii. — A. Zeno: *Lettere*, per deducció.

JOVENETS ESCOLLITS

per esser educats en la Escola de la Academia

JOSEPH Y LLUIS DE PEGUERA Y D'AYMERICH; ANTONI DE COPONS Y DE COPONS; JOSEPH DE FERRAN Y DE FIVALLER; DIEGO, MANUEL Y FELIP DE PELLICER Y DE BUSTAMANTE

Verament no caldria parlar d'aquestes persones que no foren Acadèmichs. Es un fet que en certa de manera formavan part de l'Academia com a deixebles o, més ben dit, com ohidors o escoltadors dels treballs. Com se vulla que lo principal objecte de la Academia era lo desenrollament de treballs retòrichs, d'aquí qu'aquells jovenets dexebls en la major part del colègi Cordellas dels Jesuites, no's fixesen en lo bó y substancial dels discursos, mes si sols en la forma retòrica en aquella època y fins a derrerries de la propia centuria ben plena de defectes y vicis del terrible conceptisme, que no solsament malparava la literatura d'Espanya, sinó que també la d'altres nacions. En la metexa Italia no començà a corretgirse fins als derrers temps d'en Metastasio.

Si algun d'ells valgué com a home de lletres, segons fou N'Antoni de Copons y de Copons, fou en treballs no retòrichs. No hi ha dupte que tots foren, ab lo temps, persones que tingueren certa influència social; però res valgueren com a conreuadors del camp de les lletres. Si haguessen escoltat lo fons dels discursos, de verdader valer, s'haurían aprofitat més, auxiliant y desentrollant los preceptes que los hi mostraven en ses lliçons los Pares de la Companyía y los catedràtics de filosofia dels Estudis Generals.

Parlaré, donchs, d'aquests jovenets molt somerament.

En Joseph y En Lluís de Peguera y d'Aymerich eran germans del fundador N'Antoni de Peguera y Aymerich, tenían respectivament setze y catorze anys. En Lluís morí molt jovenet a conseqüència de les ferides rebudes en l'acció de Gulp, prop de Tremp. En Joseph tingué vera influència

social y fou capità de la novena companyia de la Coronela qu'en Maig de 1714 fou organisaada y qual personal constava de pintors, argenters, velers y escudellers, essent dugues vegades ferit en defensa de la pàtria. Casà dues vegades, y hagué fills de sa primera muller Maria de Berardo Morera y Espuny, hereva del Marquès de Montnegre, embaxador nostre prop de Carles VI. Son fill Ramón de Peguera y de Berardo fou cunyat del Baró de Rocafort, Antoni d'Armen-gol y de Despujol, arxiver de la Royal Academia de Bones Lletres.

Molt jovenet també era N'Antoni de Copons y de Copons, germà del fundador Agustí. L'any 1723 era canonge dignitat de Subdiaca de la Seu de Barcelona y prengué part al Sínode Diocesà de 1725. Des de l'any 1726 no's mogué del costat de son germà Pere, nomenat Bisbe de Girona y després Arquebisbe de Tarragona.

Joseph de Ferràn y de Fivaller erà fill del fundador Felip de Ferràn y de Çacirera. Tenia al entrar a l'escola de la Academia la edat de dotze anys. Fou ciutadà honrat de Barcelona; prengué part en la defensa del any 1714. Heretà de son pare lo Comtat de son nom, exercí gran influencia social y visqué sempre a Barcelona ahont hi residia encara l'any 1756, segons testimoni d'En Pere Costa.

Fills del Acadèmic Diego de Pellicer y de Tovar eran los germans Diego, Manuel y Felip de Pellicer y de Bustamante. Entraren jovenets a l'escola de la Academia. Tots tres tiraren pel ram militar y teren armes sots lo pavelló de Felip IV de Borbó y de son fill Ferran III.

Crech que ab lo dit n'hi ha prou per fer-se càrrech de la personalitat d'aquests antichs ohidors y dexebls de nostra precursora de can Dalmases (1).

(1) Arxiu parroquial de Sant Just. — Nobiliari Costa. — Arxiu de Vilafranca. — Llibres de Sinodes del Arxiu Episcopal. — *R. Comune*, en lo propi Arxiu. — Arxiu parroquial de Santa Maria del Mar. — Castellví y Obando: *Memorias*. — Bruguera: *Historia del memorable sitio* etc. — *Jus Tabulae*, Arxiu Catedral. — Colecció Pau Grases. — *Consejos familiares con motivo de salir a servir* etc., per Manuel de Pellicer y Velasco.

DEMÉS ACADEMICS per ordre alfabètic

GABRIEL ALVAREZ DE TOLEDO Y DE PELLICER

Nasqué a Sevilla, lo 15 de Març de 1662. Era fill de Francisco Alvarez de Toledo, de la ordre de Calatrava y del Consell de S. M. en lo d'Hisenda, natural de Bragança en lo regne de Portugal, y de Lluïsa de Pellicer y de Tovar, natural de Madrid. Moriren sos pares y'l dexaren orfe de pòchs anys d'edat.

De jovenet fou de caràcter alegroy y sense arribar a ésser licenciós, era quelcom cusionàç, agradant-li d'allò més que les dames li fessen la gara-gara y que tributessen elogis a sos versos. De colp y volta cambià y no's dedicà més que al estudi.

L'any 1701 estigué a Barcelona y feu de secretari de la «Academia Desconfiada» en ocasió del acte solemne que's celebrà lo 18 de Novembre d'aquell any, en llahor de Felip d'Anjou y sa riallera muller la princesa de Savoya. Endinçat en l'estudi fou conreuador hàbil de molts idiomes, dominant lo llatí, lo grech, l'hebreu, lo caldeu y l'alarb.

Lo benedictí Navarro, en son tractat *De Angelis*, alaba l'Alvarez de Toledo per sa molta ciencia, erudició y enginy. Una de les obres més curioses degudes a sa ploma hont aquestes condicions s'hi notan es la *Historia de la Iglesia y del Mundo antes del Diluvio*. Obra molt curiosa encar que quelcom estrambòtica en alguns punts. La Academia de la Llenga Espanyola la recomana en son Diccioniari anomenat d'Autoritats. Consta com una de les obres escrites per los Acadèmichs; l'Alvarez de Toledo y Pellicer era un dels més distingits.

Altra obra es un poema, per cert satírich, titolat *Burrumaquia*. Fou imprès l'any 1774 per cura d'En Torres Villarroel.

Ses obres en vers haurien sigut excelents y haurien merescut ésser llohades per los millors crítics si son autor

no s'hagués vist en la necessitat d'emmotllar-les al gust dels mecenes de son temps; gust saturat del ambient conceptuós gongorí que feya les delícies dels rics protectors dels artistes en general. Hi han poesies, com la titulada *A mi pensamiento*, ahont poden observar-se idees bellíssimes y d'exacta expressió poètica.

L'any 1703 la Princesa d'Orsino havia conseguit fer caure a n'En Pórtocarrero y al President de Castella y ascendir al ministeri y a la Presidencia al primer Comte de Montellano. Llavors fou quan passà a Madrid En Gabriel Álvarez de Toledo, instalant-se en lo palau de son protector. Aquest lo nomenà son Secretari. La prudència de sos consells y l'acert en los assumptes que tractava li varen valdre molta celebritat. Fou nomenat també de l'ordre d'Alcàntara, Secretari de S. M., son primer bibliotecari major y traductor primer de llengues.

Morí a Madrit lo 17 de Janer de 1714, tenia 52 anys. La Academia Espanyola, de que era fundador, encarregà son elogi a l'acadèmich Manuel Villegas y de Pignatelli (1).

JOSEPH APARICI Y MERCADER

Nasqué a Caldes de Montbuy l'any 1653. Ignoro los noms de sos pares y demés circumstancies. Se que's deya Aparici y Mercader perquè aixís resulta del llibre d'òbits. Los antichs llibres de bateix foren cremats per les tropes galo-hispàniques en la guerra de Sucessió. Los nous llibres comencen l'any 1716.

No sabem en qual època vingué a establir-se a Barcelona. Consta qu'era d'ofici mercader, sens cap més detall. Crech que no era marxant, ni traficant, sinó un negociant molt expert, conexedor de tot Catalunya. A judicar per manera indirecta podem deduir del Arxiu de la Corona d'Aragó, conexia la llengua francesa. En l'exercici de l'any 1698 consta Concèller quart de Barcelona.

(1) Justino Matute y Gaviria: *Catálogo de los Caballeros Hijodalgos de Sevilla. — Relación sucinta del feliz arribo*, etc. — *La Academia dels Desconfiats*, per E. Moliné y Brasés. — *Diccionario de la Acad. Española*, primera edició.

Lo 4 de Janer de 1701 entrà en l'Academia Desconfiada. La no existència de les actes de 1701 y 1702 priva de sapiguer qu'es lo qu'escrigué per l'Academia. Verosímelment desenrotllaria quelcom relacionat ab la geografia de la terra pàtria.

Al vindre a Barcelona les alteracions y pronunciament de la opinió pública contra lo rey Felip de Borbón, l'Aparici seguí la corrent general y ab sos conexements, indagant arreu pogué recollir moltes notícies del camp enemich que comunicà a les Autoritats de Barcelona. Rebé també cartes escrites en francès que traduhí per ilustració del Govern de Carles III. Agrahit lo Rey l'omplenà de gracies concedides lo 10 de Març de 1711.

Creyent que a seguir en lo camp dels contraris del rey Felip podria ocasionar-li persecucions que l'impedissen continuar son treball constant del mapa de Catalunya, dexà lo partit de la pàtria. Isqué l'any 1713 de Barcelona marxant al campament del Duch de Populi. D'allí, exí a continuar sa feyna del mapa.

L'any 1720 estava llest lo sospirat mapa que tot seguit publicà. Es una obra molt recomanable per sa exactitut. Tenint en compte la perfecció d'aquest treball lo govern de Madrid li feu la gracia de nomenar-lo geògraf de Sa Majestat. També fou ajudant de Tresorér a Catalunya. Morí a Barcelona, a la edat de 78 anys, lo 15 de Desembre de 1735. En nostra Ciutat rebé sepultura interina, essent traslladades ses despulles un any més tart a sa terra de Caldes de Montbuy. Devant de sos restes mortuoris fou cantada absolta general y se li resà lo meteix día 15 de Desembre de 1736 ofici de beneficiat. Se repetí aquest ofici los dies 16 y 17 del propi mes. L'enterrò no consta de quants capellans fou, ni quantes atxes hi anaren; però sí que fou fet en la forma acostumada en la parroquial de Caldes. Reberen ses despulles enterrament eclesiàstich en la capella de la Santa Magestat de Caldes. Se li colocà adequat epitafi (1).

(1) Suplement de les memories de Torres Amat per Joan Corominas. — Arxiu de la Corona d'Aragó. *Interregno del Archiduque Carlos*. — Arxiu de Caldes de Montbuy. Obituari.

FELIP D'ARMENGOL Y DE FOLCH

Era natural de Valencia. Fill de Benet d'Armengol, militar del exèrcit de Carles II, y de Maria de Folch, de la antiga familia de Folch en la ciutat del Turia en lo segle xv ja florexent.

Era germà de Fra Bernat d'Armengol y de Folch, conegut asceta mercedari, autor del *Evangélico tesoro de perfecciones varias*, publicat l'any 1718, qui morí a Valencia l'any 1726. Era oficial de l'exèrcit espanyol l'any 1699. Fou destinat a Barcelona ab lo grau de capità tinent d'infanteria.

Lo 23 de Juny de 1700 entrà en l'Academia Desconfiada, d'ahont fou constant col·laborador. Presenta un cayre tot especial son treball en romanç jocós, pintant a Vulcà treyent a Mars y Venus de la xarxa.

Lo 8 de Novembre de 1705 entrà de tinent en la guardia reyal catalana ab lo títol honorífich de tinent coronel.

En lo siti de 1706 fou notable, per lo heròica, la resistencia que maant 60 homens feu a l'enemich en lo cos de fortificació anomenat *Llenga de Bou* en lo castell de Montjuich quan se'n volien apoderar les tropes borbòniques assetjants.

L'any 1708 l'Arxiduch y Rey Carles III lo gallardonà nomenant-lo Alcayde de Morella y Callorza y tinent de Batlle General de Valencia, ab 300 lliures d'honoraris y 800 més de gracia.

Prengué part en la defensa de Barcelona en lo siti de 1713-14. Morí lluytant com un lleó, lo dia 11 de Setembre de 1714. Caygué en la barricada alçada devant del palau reyal.

¡Que son recort romangue en la memoria de tot bon patrici! (1).

(1) Notes Biogràfiques facilitades per lo Dr. Rafel Rodríguez de Cepeda, catedràtic de Valencia. — Feliu de la Peña: *Anales de Cataluña*. — Bruguera: *Historia del memorable sitio...*, v. II.

FRANCISCO BOTELHO DE MORAES Y VASCONCELLOS

Fou un literat portugalès de nobilíssima familia. Nasqué l'any 1670 a Torre de Moncorvo, qu'es la antiga *Forum Narbosarum, a Tras os montes*.

Són notables sos poemes èpichs. Escrigué en portugalès varies obres y fou agraciat per lo Rey de Portugal, nomenant-lo cavaller del hàbit del *Cristo*. En francès també escribia; però no ho arribava a fer passadorament. Ho feya bé en castellà. A vista del mèrit de son poema heròich, no terminat, sobre lo descobriment del món y atenent a propia sollicitut fou admès a l'Academia Desconfiada lo 4 Janer 1701. Altre poema fou traçat tenint per tema la fundació del reyalme de Portugal. Aquest s'imprimí l'any 1712 sense esser llest.

Lo 7 de Janer de 1738 la Academia Espanyola per son mèrit lo nombrà acadèmich honorari.

Publicà també l'*Alfonso* y més tart sa obra en prosa, titulada *Satyrae cum notis et argumentis*, que donà a llum una impremta salamantina. Parlà de les famoses *Cuevas de Salamanca*. Descriu l'autor en aquest treball certes fingides grutes misterioses, situades a les vores del Tormes y, segons la vulgar opinió, tancades ab segells màgichs. Parla en ella ab Amadis de Gaula, ab Oriana y altres personatges, de lo primer que li passà per la barretina. Hi ha en aquest llibre troços plens de fantasía. Altres són de lo més alegroy, plascívol y ben pensat. Especialment són ben ensopegades les paraules que dedica a la llengua espanyola y a les Academies. Curiosa es també la disertació sobre lo *Telèmach* de Feneló, llibre qu'estava llavors en lo pinacle de la gloria.

La obra en general no està tocada d'aquell istil afectat, ni del conceptuosisme qu'impera en la literatura del seu temps. Aquest defecte de la època lo critica y ridiculisa ab rahó en Moraes de Vasconcellos en aquesta obra. Se publicà en un petit volum, dividit en set llibres.

Los derrers dies de sa vida los passà a Salamanca ahont morí l'any 1747 (1).

(1) Tinknor: *History of spanish Literature*, v. III. — Barbosa: v. II, p. 119. *Diccionario de Autoridades*.

DIEGO DE CÁRDENAS-ARIÑOSA Y DE COLLADO

Era natural d'Elx, en lo regne de Valencia. Foren sos pares Pere de Càrdenas Ariñosa y María de Collado. L'any 1697 formava part de la guarnició de Barcelona, essent capità de cavalleria. Fou ferit en la defensa de la plaça.

L'any 1699 se li feu gracia del càrrech de Comissari general de la cavalleria, havent de cuidar dels serveys d'abastiment, pagament y allotjament de les tropes de cavalleria. Aquell meteix any se casà a Sant Pere de les Puelles ab Maria d'Asprer y Folcrà, filla de Joan d'Asprer y Teresa Folcrà.

Lo 22 de Juliol de 1700 fou admès en l'Academia Desconfiada.

Té publicat un opuscle titolat *Manejo del sable de cavalleria*, segons m'indicà, fa anys, mon amich Domingo Constantino Bazàn, militar molt ayment dels llibres y de la bona literatura (1).

JOSEPH CARRILLO D'ALBORNOZ Y DE MONTIEL

Nasqué a Sevilla lo día 8 d'Octubre de 1671. Era fill de Francisco Carrillo de Albornoz y d'Ezquibel y de Leonora Anna de Montiel. Fou batejat lo día 19 del meteix mes en la esglesia de Sant Vicents de Sevilla, essent apadrinat per Joan de la Torre y Carbonera, cavaller del Ordre de Santiago.

Als dotze anys, no complerts, començà la carrera militar, lo 18 de Juny de 1683, sentant plaça com soldat, ab dos escuts de gratificació al mes, en la companyia de son oncle carnal Diego Carrillo de Albornoz, capità del galeó *Nuestra Señora de Atocha*, de la esquadra del mar Occeà.

Des de 30 de Janer de 1690 fins al 27 de Juny del meteix any fou soldat arcabucer en la companyia del capità Manuel de Consuegra. Lo 27 de Juny d'aquell any començà

(1) Arxiu de Sant Pere de les Puelles. Partida de casament hont consta son càrrech y preeminencia.—Feliu de la Penya: *Anales de Cataluña*.—Joseph Alemany y Bolufer: *Dic. de la Lengua Española - Comisario General*.

a servir interinament una plaça de cavaller *entretenido* y en aquesta situació romangué fins lo 6 de Novembre 1691 després de realisar un viatge a *Tierra Firme*. Passà lo dia 11 de Juny de 1694 a Catalunya ab plaça senzilla, en la Companyia d'infanteria espanyola del capità Bartolomé de Urdizu. Per sos bons serveys y anys complerts en l'exèrcit se li formà assentament lo dia 10 de Juny de 1695, de capità de cavalls coraces.

En lo siti de Barcelona de l'any 1697 hi prengué part activa en defensa de la plaça. Se distingí assenyalamment lo dia 23 de Juny. Dit dia, ab sos cavalls y ab los que manava Alvaro de Ribaguda sortí a socorrer los forratgers de la plaça que foren atacats per les forces franceses. Al exir En Carrillo repartí coltellades a dreta y esquerra y esparverà a les nombroses tropes franceses que volían destorbar los nostres forratgers. En la brega li feriren lo cavall que montava. També fou ferit en Carrillo en aquesta ocasió. Continuà, tant promte curat, la defensa de la plaça.

Lo dia 23 de Juny de 1700 entrà en l'Academia Desconfiada, ahont escrigué poques composicions, per trovar-se molt sovint ocupat en afers militars. Del exèrcit de Catalunya passà a Galicia y se distingí notablement en evitar lo desembarch qu'intentà la esquadra coalligada a Vigo.

Al crear-se les guardies de Corps fou nomenat eczent, fins a 21 d'Agost de 1706 qu'ascendí a coronel de cavalleria en l'exèrcit d'Andalusia.

Lo 3 de Setembre de 1707 se li donà lo grau superior immediat de brigadier de cavalleria. Ab data de 9 de Janer de 1708 se'l nomenà coronel del regiment d'Asturies. Fou promogut a Mariscal de Camp lo 22 de Novembre de 1710. Quan los preparatoris, després de la pau d'Utrecht, pera atacar Barcelona (que no volia regoneixer al rey Felip) se trobava En Carrillo lluny de Madrid.

Lo rey Felip treya foch pels caixalls y no volia sentir parlar de catalans, qu'ell y sa cort anomenaven *rebeldes*. Tot ho volia arrasar sens consideració.

Llavors en Carrillo, que conexia molt bé nostre temperament, trameté una carta a Felip IV en que li aconsellava: que si bé calia castigar al que tingués culpa, fos moderat en l'escarment y no fés un extrem que li seria pernicios.

Parlant de les condicions de nostre caràcter li diu textualment: «Dos condiciones innatas tiene la Nación Catalana, que van cobrando tuerzas según la edad, y están contra S. M. en esta ocasión. Digo que están contra V. M. porque hay imposibilidad para destruirlas por haberse hecho segunda naturaleza; pero no para vencerlas, cuando esté de parte de V. M. la más acertada prudencia. Es la primera que los catalanes mantienen con constancia el afecto que reciben. La segunda de ser idólatras de sus privilegios, con unos visos de República en su media libertad, que si no la han logrado entera, no se dude que lo han pretendido.» Tinguís present, com després veurem, que'l sogre y cunyats d'En Carrillo eran barcelonins.

Se'l destinava al siti de Barcelona; emprò ell indicà que li donguessen altra feyna. Li dolia batres ab aquells barcelonins que tant bons amichs seus havían sigut. Se'l destinà a quefe de columna volant, vegent-se obligat a complir càstichs horribles, exigits per sós superiors contra qualsevol persona que trobés fent foch ab les armes a la mà. Ordres verament tiràniques, com fer penjar a la gent que feyan la guerra y no pertanyían a les tropes reglades d'En Villarroel o d'En Desvalls; val més no pensar-hi.

Alguns historiayres porten equivocadament qu'En Carrillo d'Albornoz assetjà a Barcelona ab les tropes a ses ordres. La confusió s'explica. Per defunció de son pare Francesch, según Comte de Montemar, era ell, tercer Comte de Montemar, anomenant-lo generalment, no per Carrillo d'Albornoz, sinó per general comte de *Montemar*. Ell, com he dit, manava columna volant en persecució dels miquellets, somatents, tropes de Cardona, etc., però assetjava Barcelona un general francès *Montremart* (Louis de Rochechouart) qual nom té la fonètica de *Montremar*, quasi igual a *Montemar*.

En Carrillo de Albornoz, Comte de Montemar, fou l'encarregat de pactar ab En Desvalls a Cardona després de la rendició de Barcelona. Tingué la satisfacció de pactar unes capitulacions dignes, al revés d'altres vexatories en aquell temps establertes. Capitulacions que gaudiren los qui estant-hi compresos fugiren d'Espanya tot seguit; emprò no los que, refiats, se quedaren a Catalunya. Lo govern

de Madrid no les trobà bones. Cregué qu'En Carrillo s'havia extralimitat y no les respectà. Per conseqüència d'aytal barrabassada l'excelent patrici general Joseph Moragues, acullit a n'aquesta capitulació fou víctima d'una extorsió bàrbara y inaudita. Fou mort y son cap sigué penjat en una gàvia durant molts dies en lo Portal de Mar de nostra Ciutat, fins que'l reclamà, al Marquès de Castel Rodrigo, sa aymant y horroritzada muller, Magdalena de Geralt.

Per R. Cèdula de 8 de Novembre de 1716 se li feu mercè del hàbit de Santiago. Per Octubre de 1718 fou nomenat Corregidor de Barcelona. Per Novembre de 1722 prengué possessió del càrrech de capità general de Catalunya, ab caràcter interí.

En 10 de Febrer de 1723 fou padrí, en nom del Rey d'Espanya, del general de cavalleria tunecina Mustafa Haren, que's convertí al cristianisme. Aquest acte se celebrà ab tota pompa a la Catedral de Barcelona.

A primers del any de 1725 fou rellevat de son càrrech de Capità General. Mentre esperava a n'En Risbourg, que havia de vindre a manar ab caràcter d'efectiu, passà alegrament los dies en la torre Alós de Sarrià, quals nobles senyors eran molt amichs d'En Montemar.

Després fou nomenat per general quefe de les tropes que devian operar contra Oran. Derrotà complertament als maures de Berberia y s'apoderà de Mazalquivir y Oran, hont entrà lo 1.er de Juliol de 1731. Per aquests gloriosos tets d'armes se'l nomenà Capità General, lo 29 de Juny de 1732 y se li concedí lo Toysó d'or.

En la campanya que després seguí de Nàpols y Sicilia derrotà als imperials a Bitonto (25 de Desembre de 1734) y s'apoderà de Gaeta, Capua y Nàpols. Conquistà després la Sicilia y rebé del senat de Palerm lo jurament de fidelitat.

Per aquestes ses glorioses geste's, fou enlayrat a la dignitat ducal, ab lo títol de Duch de Bitonto; també fou creat Gran d'Espanya de primera classe, per R. Cèdula de 20 d'Abril de 1735.

A son regrés a Espanya fou nomenat Ministre de la Guerra, per R. Decret de 18 de Janer de 1737, qual càrrech tingué fins l'any 1741.

Quan lo rey Felip IV de Catalunya y V de Castella, a la mort del Emperador Carlos VI, intentà allegar sos drets a la Corona Imperial d'Alemanya, nombrà general en quete del exèrcit que formà per invadir lo Milanesat, al Comte de Montemar, anomenat llavors Duch de Montemar. Aprovà lo Monarca tota la traça de les operacions de campanya qu'En Carrillo li proposà.

Trobant-se ja a Barcelona, a punt d'embarcar-se, li donaren ordre de canviar tota la combinació tàctica acordada per la campanya, y li manaren seguir nous y oposats projectes, simulant qu'erant del Rey Felip; emprò havien sortit del magí d'un rival d'En Carrillo, anomenat Campillo, que'l volia perdre fent-lo ficar en un laberinte de combinacions que eran terribles disbarats. L'objecte era humillar-lo, encàr qu'Espanya perdés: tant poden les gelosies y la rancunia, en los homens.

Aquests plans feu notar lo Duch de Montemar al Rey que no eran realisables. Rebé per resposta qu'aquests y no altres s'havién de dur a cap. Lo volguer complaure al Rey portà al gran general allí ahont volia anés a parar son rival Campillo, a un gran fracàs. Aquest deplorable fracàs ja'l tenia presentit En Montemar; víctima fou de la disciplina y del acatament, sens trabes, a la voluntat del Rey. Caygué llavors en desgracia del propi causant de sos mals, del Rey Felip, sempre entregat a intrigues y sempre prestant-se a conxorxes de cortisans. Se'l rellevà a n'el pobre Carrillo de son manament y se li ordenà que tornés a Espanya. A una vida de llealtat y sacrifici se li donà per premi la suspensió d'empleu, honors y sou, además, l'exili de la cort d'Espanya. Per a donar compliment a n'aquest últim se li senyalà la comanadoría de Moratella, a Valencia.

En Carrillo elevà una respectuosa representació al Rey demanant esser destinat al exèrcit de campanya, y si no merexia aquesta pietat, proposava servir al Infant d'Aydant de Cap o pendre una carabina a la guardia de Corps. Aquesta súplica rebé una carta contestació tant dura y aspre que feu perdre al Duch de Montemar tota mena d'esperança. May haguera pogut imaginar-se del rey Felip una ingratitut y duresa tant grans. Ab cristiana resignació y ab paciència heròica sofri En Montemar tant insòlit menyspreu.

Mort aquell Monarca, se li permeté tornar a la Cort, reposant-lo previament en sos empleus y honors; emprò los sofriments experimentats durant tots aquells anys anaren estroncant les energíes de sa abans robusta constitució. Morí a Madrid, lo 26 de Juny de 1747. A la matinada d'aquest día fou enterrat en lo *Noviciado*, sens honors de cap mena.

Al possessionar-se Carlos III de Borbó del trono d'Espanya feu traslladar les despulles mortals d'En Montemar a una capella de la Catedral del Pilar de Çaragoça, ahont manà construir, pagat de son reyal tresor, un esplèndit mausoleu, pera honrar a aquell a qui devia l'esser Rey de Nàpols y de les Dues Sicilies.

Fou En Joseph Carrillo d'Albornoz y de Montiel un dels millors generals qu'ha tingut Espanya. Les obres que tinch conexement dexà escrites són les següents: *Ejercicios que se deben practicar en caballería y carabineros*, Madrid 1729. *Manifiesto en que se ofrece la verdad sobre la operación y conducta del Excmo. Duque de Montemar en el tiempo que estuvo a su cargo el ejército de Italia en la campaña de 1742*. Aquesta obra ve continuada en lo volum 34, planes 97-131 del *Semanario erudito de Valladarés*.

Casà En Carrillo dues vegades, sempre a Barcelona. La primera ab Isabel Francisca d'Antich y Bonastre, y la segona ab Josefa de Pomar y de Sentmenat. Unicament tingué família de Na Isabel.

Les primeres nupcies se celebraren a Santa María del Mar lo día 9 de Juny de 1700. Sa muller Francisca d'Antich era filla de Francesch Antich, ciutadà honrat de Barcelona y senyor de Monju y de Llorens, y de Teresa Bonastre, filla del excelent professor y músich En Rafel.

En Joseph Carrillo d'Albornoz no's trobava a Barcelona en lo moment de son casament, donchs estava destinat al servey de montanya. Abans de partir y mentre la família ho preparava tot, feu poders pera que se celebrés lo casament lo més aviat possible, al qui havia d'esser son cunyat lo Dr. Joseph Antich, poders que foren autorisats per lo notari Rafel Albià. Les capitulacions se feren després de celebrat lo casament al tornar de sa comissió En Carrillo. Porten dits capítols la data de 7 de Maig de 1700. Són autorisats per lo susdit notari Albià. En aquesta escriptura

consta la dot de la contrayent qu'arribà a la xifra de mil doblons d'or d'Espanya.

Los fruyts d'aquest matrimoni sigueren un noy y una noya: fou lo primer En Francisco Carrillo de Alborno y Antich, capità d'infanteria espanyola, qui morí molt jove y solter. Dedicà a son pare la sua obra *Avisos Militares de Infantería y Caballería*, impresa a Palerm, l'any 1718.

De les noyes fou la major Leonor Carrillo de Alborno y Antich, nascuda a Barcelona lo 9 de Febrer de 1701. Casà a Barcelona lo 4 de Setembre de 1722 ab lo sargent major de caballeria de Malta, Felip Nicolàs Ricardos, qui morí essent tinent general y governador de Caracas. Fill d'aquest matrimoni fou lo cèlebre general Antoni Ramón Ricardos Carrillo de Alborno que tant se distingí manant l'exèrcit de Catalunya contra les tropes de la República Francesa.

La segona filla, María Magdalena Carrillo de Alborno y Antich, casà ab Joseph Llorens Dàvila y heretà lo títol de son pare, venint a esser Duquesa de Montemar. Aquest títol passà a sa filla María Josefa Dàvila y Carrillo de Alborno, y per successió a la casa Ossorio de Moscoso. L'ostentà des de l'any 1891 lo noble senyor Lluís Ossorio de Moscoso y Jordan de Urries (1).

JOSEPH DE CORTADA Y DE BRÚ

Era fill de Rafel de Cortada y de Cabanyas y de Josefa de Brú, y net de Jaume de Cortada, de la ordre de Sant Jaume de la Espasa, primer Baró de Maldà. Se li concedí lo títol per la intervenció que tingué, ab ses acertades gestions, en lo retorn de Barcelona a la obediencia de Felip III.

Sa mare, Josepa de Brú, era neta de Jaume de Brú, ciutadà honrat de Barcelona.

En Rafel de Cortada fou un dels pochs nobles catalans que seguí la causa del rey Felip, en la guerra de Successió. En ella fou ajudant del general Marquès de la Galle.

(1) *Revista de Historia y de Genealogía Española*. 15 Oct. de 1912. — *Diario del sitio de Barcelona (1697)*. y *Real ejército de Cataluña*. — Arxiu parroquial de Santa María del Mar. — Sanpere y Miquel: *Fin de la Nacionalidad Catalana*. — Bruguera y Pi y Arimón. *Obres citades*. — Antoni de Campmay y de Montpalau: *Catálogo de los Gobernadores y Capitanes generales*.

Son fill Joseph (batejat a Santa Maria del Mar lo 23 de Desembre de 1683) seguí, essent l'hora, la mateixa opinió política del pare, y fou lo tercer Baró de Maldà. Felip IV de Borbón, lo nomenà capità del regiment del Roselló. L'any 1717 fou nomenat agutzil major de Catalunya. En sos primers temps los agutzils majors debíen assistir al Alcalde al lliurar plet de presos. Hi havia un agutzil a quiscuna cancelleria d'Espanya. En lo segle xviii era un títol honorífich molt estimat.

D'En Joseph de Cortada y de Brú no coneix altre treball literari que'l presentat en la Academia de 25 de Març de 1703. Són dotze còpies en romanç, de factura assats passada, encar que de inspiració poch fluída.

Joseph de Cortada y de Brú, que l'any 1747 encar vivia a Barcelona, enllaçà ab la noble familia de Sentjust, mitjançant son casament ab Teresa Pagés de Planella y de Senjust. Era coneguda generalment ab lo nom de Teresa Senjust.

Fruyt d'aquest matrimoni fou una filla Maria Teresa qu'emmaridà ab un fill cabaler d'En Joseph d'Amat y de Planella, anomenat Antoni d'Amat y de Junyent. Pertanyia aquest a la ordre de Sant Joan y era coronel de dragons del exèrcit borbònich. D'aquí provingué un fill anomenat Rafel d'Amat y de Cortada, IV Baró de Maldà, qu'entrà en la Reyal Academia de Bones Lletres lo 29 de Juliol de 1807. L'any 1816 llegí una erudita disertació sobre la llengua catalana; y l'any 1818 una detallada y curiosa relació del procedir dels francesos quan la ocupació de Barcelona.

Dexà manuscrita una relació o dietari de les festes hagudes a Barcelona en la Beatificació del beneficiat del Pi, lo Dr. Joseph Oriol. Al vindre la canonisació en nostres temps, fou publicat aquest treball per lo Dr. D. Manel de Ros y de Carcer, germà de la Baronesa de Maldà.

També dexà alguns altres treballs manuscrits, entre ells lo molt curiós que's conserva en la Biblioteca de Catalunya ab lo títol de *Explicació Històrica de les ciutats, viles y pobles de Catalunya* (1).

(1) Arxiu de Santa Maria del Mar. — Nobiliari Costa. — Arxiu del Pi. — Bethencourt: *Anales de la nobleza española*. — J. Miret y Sans: *Dos siglos de vida académica*.

JOSEPH BALTASAR DE DALMASES Y ROS

No he pogut averiguar ni'l lloch, ni la data de son naixement. Calculo, per deducció, que naxeria l'any 1667. Foren sos pares Pau Dalmases y Caterina Ros.

Fou des d'infant molt aficionat al estudi. Cursà facultat major en nostra Universitat Literaria, doctorant-se de Dret Civil y Canònic lo 30 de Març de 1685. Era llavors degà de Dret, En Segimón Bofill. L'examinaren de grau los catedràtics Miquel de Calderó, Baltasar Fiter y Roura y Joseph de Montar y Sors. Era procancelari Pere Joan de Rialp. Actuava de secretari Francesch Cortés, notari públich de Barcelona.

Al cap de deu anys era nomenat canonge de la Seu de Barcelonà, ab la dignitat de Sacristà. Aquesta dignitat era una de les més antigues de la Catedral. Lo nom de Sacristà procedeix del baix llatí *Sacrista* y aquest del llatí *Sacra*, cosa sagrada. Lo canonge dignitat de Sacristà estava encarregat de la custòdia y guarda dels ornaments sagrats. Consta, per lo registre comú y per altres documents, que no sols era canonge dignitat de Sacristà, sinó qu'abarcava en totalitat tot lo qu'alcança lo càrrech de Sacristà Major que, encar que bienal, era reelegible. Obrava com a superior de la sacristia cuidant de la cera y de la conservació dels ornaments. En los capítols generals de 1581 s'ordenà fer un inventari, quiscuns 5 anys, de tot quan conté la sacristia. Aquest inventari deu vigilar-lo lo canonge Sacristà Major a fi de que sia ben exacte. Se deu trobar present al inventari de la custòdia, manat quiscun any; també hi deu assistir l'argenter de la Catedral. S'ha de fer aquest inventari la vigília de Corpus. No deu permetre, lo Sacristà Major, que s'amostre l'argent ni les reliquies de la sacristia, ni se faça ús, ni's disposi de cap mena de robes ni ornaments. Deu vigilar lo bon ordre de les alimaries y cuydar que'ls sacristans menors posen en execució tota cosa que sia necessaria apariar, com llums, banderes, cohets, etc. Sempre que's segueix haver de donar possessió del Bisbat, Dignitats, Canonicats y Beneficis de la Catedral, deu procurar lo canonge Sacristà Major, qu'aquell qui pren real possessió

pach los drets de conservació de capes que per rahó de dita presa de possessió se deuen a la sacristia, y altres deures, inherents a n'aquest càrrech, llarchs d'enumerar.

Lo 5 d'Agost de 1700 ingressà en l'Academia Desconfiada. Se li donà lo càrrech de Superintendent de música ab la missió de cuidar de la superior administració de tot lo concernent a música.

Lo 18 de Febrer de 1703 tot fou alegria a can Dalmases per lo casament de Na Pepeta Dalmases ab lo distingit jove Joseph Fost de Potau. Lo canonge Dalmases los casà, en l'altar de Sant Fost que presideix la capella particular d'aquella suntuosa mansió.

Vingueren després los jorns alegres en que en la Catedral era, tot hora, música y joya. Lo Dr. Dalmases fou un dels que més contribuiren en fer resaltar les festes de la Seu y aduch les de sa propia casa del carrer de Montcada, frech a frech dels brillants uniformes y de les enlluernadores gales de la Cort de Carles d'Austria.

¡Quan negra fou la fi d'aquella alegria! Arreu tristor, arreu desgracia; calamitat, sort malestruga!

Passà la tamburinada. Lo Dr. Dalmases, y ab ell la major part dels ciutadans, tot deplorant los fets passats, anavan entrant, poch a poch, en una normalitat que, si no era tal, ne tenia les apariencies. Lo cor oprimat començava a respirar.

De colp y volta lo treball verinós de delacions iniques anà fent son camí. Mentre l'exèrcit francès se preparava per invadir Espanya, començava altra volta a Barcelona una sèrie de venjances tant inoportunes com inesperades. Lo Dr. Dalmases fou una de les primeres víctimes. A mitjans de Setembre de 1718 se li manà exir de Barcelona en lo precís terme de sis dies. ¡Ab quin cor tant estret prenía'l camí del ostracisme!

Des del Roselló somniava l'aymada terra; ¡quina manera d'anyorar-la la pàtria benvolguda!

L'any 1720 s'apiadà lo Marquès de Castelrodrigo de la sort del bon patrici y permeté al canonge Dalmases retornar a Barcelona. Tornà en efecte; emprò sa salut estava molt cayguda. Mancat de forces, en Abril de 1722, al cap de 27 anys de canonicat, demanà per associar-se a son nebot

Pau de Dalmases y de Vilana, d'edat de prop de 20 anys. Al cap de set anys era aquest jove un dels fundadors de la Academia de Bones Lletres.

Lo 8 de Setembre de 1725 era ja mort lo Dr. Josep Baltasar de Dalmases y Ros. L'any 1737 prenia possessió efectiva de la dignitat de Sacristà son nebot digníssim succeſsor seu en la Seu barcelonina (1).

JOSEPH DE LLUPIÀ Y D'AGULLÓ

Nasqué a Barcelona, desconeixent-ne la data. Era fill de Manel de Llupià y Balleró y d'Agnés d'Agulló y de Pinós, y net de Gabriel de Llupià y de Pagés. Agnès d'Agulló, sa mare, era filla de Geroni d'Agulló y de Rocaberti y de Maria de Pinós y de Perapertusa.

Estudià lleys y carrera eclesiàstica. En virtut de butlles apostòliques a son favor, ab data de 6 de Janer de 1699, li fou concedit lo canonicat de Sant Oth, en la esglesia Catedral d'Urgell. De moment no'n prengué possessió y anà residint a Barcelona.

Lo 23 de Juny de 1700 entrà en l'Academia Desconfiada, de la que'n fou secretari a partir de 22 de Juliol de dit any y s'encarregà del discurs d'introducció, més discret que los qu'altres acadèmichs feren en llur actuació de Secretaria.

Lo 13 d'Octubre de 1700 prengué possessió, per procurador, de son canonicat. Lo 26 del propi mes rebé l'òscul de sos companys de canongia y començà lo noviciat. Complí tots los càrrechs que se li donaren dins lo Capítol y les obligacions ordinaries. Com era home d'il·lustració y de conexements en materia de dret, se'l nomenà síndich per tractar dels afers del Capítol urgellench a Barcelona, ahont, a aquesta fi se li feu constar residencia.

Son germà Joan, Marquès de Llupià, havia sigut governador de Catalunya l'any 1701 y estava casat ab la distingida dama Mariana de Gelabert y de Sentmenat. Em-

(1) Arxiu de can Dalmases del carrer de Montcada. — Arxiu Catedral. Llibre d'Actes. Examen del Llibre d'Oficials majors y menors. Llibre anomenat de la Camisa. — Bruguera: obra citada, t. II. — Arxiu Diocesà. *R. Commune*.

malaltí dit germà en Abril de 1708. Llavors demanà lo canonge Llupià, permís al Capítol urgellench per anar-lo a cuydar, suplicant li donguessin assistència ordinària, lo que li fou concedit.

A 14 d'Octubre de 1713, en la reunió capitular d'aquest dia, se donà compte d'haver mort lo Canonge Joseph de Llupià y d'Agulló.

Com tots los canonges de la Seu d'Urgell, de primera meytat del segle XVIII, usava lo títol de *canónigo prelado*, purament honorífich. En los temps vells eran canonges prelats los ardiaques y tots los que tenían jurisdicció espiritual. De manera que també trobem canonges prelats a Vich y altres bandes. Després ho foren les Dignitats y a la Seu d'Urgell romangueren usant aquest títol en lo segle XVIII. Allí tots los canonges, tinguessen o no jurisdicció espiritual, fossen o no dignitats, podían titular-se *canónigo prelado* (1).

DIEGO MARTÍNEZ FOLCRÀS

Entre les notes preses per mí l'any 1900 tot cercant noms de militars, trobí en l'extingit arxiu de Sant Cugat, ab data de 4 d'Abril de 1660, un Diego Martínez Folcràs, fill del militar Joan Martínez, natural de Sevilla, y de Maria Antonia Folcràs. Lo primer de Maig de 1691 consta en lo llibre de matrícules dels ciutadans honrats de Barcelona esser tingut y regonegut com a ciutadà honrat. Los ciutadans honrats de Barcelona tenían privilegi de cavallers que'ls concedí Ferran II l'any 1510.

Lo dia 3 de Maig de 1691 fou continuat en lo *Registre del Braç Militar*, a instància propia, per esser ciutadà honrat, en virtut de matricula tinguda de la que fa fé Joan Guiu, notari públich de Barcelona, servint l'ofici d'escrivà major y secretari del Consell y casa de la present Ciutat. Lo meteix dia prestà son jurament de fidelitat, en ma y poder del Clavari President, trobant-se ausent lo Protector del Braç.

(1) Notícies biogràfiques inèdites del Dr. Joseph M.ª de Alós. — Actes Capitulars de la Seu d'Urgell. — J. Villanueva, Pvre.: *Viaje literario a las Iglesias de España*.

En Martínez Folcràs pertanyia a la infanteria espanyola, entrant com capità d'*amarillos*, l'any 1697 a les ordres del Mestre de Camp Manuel de Toledo. Aquest terci lluytà brillantment contra'ls francesos en diferents combats y escaramuces.

Entrà en l'Academia Desconfiada en la sessió de 10 de Juny de 1700. Escrigué diferents treballs en vers.

Per defunció del oficial Andrés Rodríguez sollicità En Diego Martínez la plaça qu'aquell dexà vacant en lo cos de granaders, a primer d'Agost de 1707. Més tart se retirà a Sevilla (1).

JOSEPH MIRÓ

Lo poch que d'ell he pogut averiguar es lo següent. Molt jove ja era Doctor de Teologia. Lo 25 de Març de 1703 ja era Acadèmic. En l'Academia, no numerada, d'aquesta data se llegiren dos treballs seus. Un d'ells glosant una quatreta y l'altre provant la virtut del trevall.

L'any 1710 era Catedràtic de la Universitat de Barcelona sens que puga precisar quina assignatura explicava. Lo 6 de Febrer de dit any prengué possessió del canonicat de Santa Anna (*insignis Ecclesiæ Collegiata et Secularis Ste Annæ*). Era lo canonicat qu'abans havia possehit Mossen Joan Pujol, ja difunt, de qui fou successor Gabriel Güell y Soler. Aquest darrer cedí expontàneament dit benefici al Dr. Joseph Miró.

Lo dilluns día 13 de Desembre de 1717 fou nomenat Sacristà. Lo 22 de Janer de 1718 se li concediren los càrrecs de procurador extraordinari, síndich y ecònom de Santa Anna, nomenant per lo càrrech de Sacristà, que dexava vacant, al canonge Francesch Pujol. Lo 25 de Març de 1725 era Vicari general del Prior. Ab aquest caràcter signà una àpoca dels drets del noble senyor Joseph de Cortada y de Brú. Lo 23 de Juny de 1725 signà un decret ab relació a Antoni de Sala y de Cella, de Canet, nebot del Cardenal

(1) Arxiu municipal. *Llibre de Matricules dels Ciutadans honrats de Barcelona*. — Arxiu de la Corona d'Aragó. *Llibre de Matricules del Braç Militar*, de 29 de Juny de 1602 a 7 Set. 1713. — *Informe del Conde de la Corzana dirigit al Marquès de Villena*. — Arxiu Simancas. Secretaria d'Estat. Ll. 485.

Benet de Sala y de Caramany. Lo 24 de Setembre de 1727 nomenà sostitut en son càrrech de procuradòr al canonge Felicià Ribas y Soldevila.

A 13 de Decembre de 1728 tornà a esser Sacristà, sens dexar lo Vicariat General. Lo 23 de Decembre de 1738, obrant en son càrrech d'Ecònom, nomenà Sacristà, qual plaça ell havia dextat, al canonge Miquel de Lanuza.

Anà seguint axís desempenyant varis càrrechs, fins que'l dimecres, dia 25 d'Octubre de 1752, renuncià son canonicat a son nebot Antoni Vinyals y Miró (1).

DIEGO DE PELLICER Y DE TOVAR, IGNACI DE PELLICER Y DE FRIAS Y MANUEL DE PELLICER Y DE VELASCO

Hi havia al Languedoch un noble d'alta prosapia anomenat Ramón Pellicer qui casà ab Richenne de Termes. Tingueren dos fills. Guillem, lo major, qui heretà de son pare lo castell de Pelliciere o *Castro Pellice*, en lo Comtat d'Albi; y Maymó, lo petit, que fou des d'infant molt donat al conreu de les armes. Lo nom d'aquest darrer representa la forma provençal de *Mamilus*, sant martre de la III centuria.

En Maymó vingué a nostra terra a servir al Rey Jaume I, l'any 1214. S'instalà a Aragó y prengué part en les conquestes de Valencia y Mallorca, ahont tingué repartiment. Casà ab Alamanda de Vergua y de Luna, de qual matrimoni provingué lo fill primogènit Berenguer de Pellicer, Senyor d'Obano, fundador de la casa de Sallent, en lo Val d'eterre y montanyes de Jaca. Descendí per línia recta d'aquest Pellicer, Joan Pellicer, cavaller del hàbit de Santiago y criat del infant d'Aragó N'Enrich, Mestre d'aquesta ordre. Casà Joan Pellicer dues vegades, essent sa primera muller Aldonça Luxanse.

Net d'aquest matrimoni era Mossen Miguel Pellicer, darrer senyor d'aquesta casa per línia varonil, qui casà ab Caterina Abarca, filla del senyor de Santa Engracia.

(1) Arxiu de la Col·legiata de Santa Anna, avuy traslladat al Museu Episcopal de Barcelona.

L'únich fruyt d'aquest enllaç fou Maria Pellicer y Abarca, qui casà ab Ramón d'Ossau, fill cabaler de Mossen Jaume d'Ossau, senyor de la baronia d'Asti y Geteo en la vall d'Ossau, principat de Bearn.

L'hereu dels quals s'entengué sempre per Joan Pedro Pellicer d'Ossau y Pellicer, natural de Sallent, qui perpetua lo nom de Pellicer afegint-lo abans d'Ossau en sa completa denominació.

D'aquest descendí Joseph de Pellicer d'Ossau y de Salas Tovar, fill d'Antoni Pellicer d'Ossau y Pellicer, gran prior en Castella de la ordre de Sant Joan, y de Maria de Salas Tovar.

Josep Pellicer d'Ossau de Salas Tovar, firmava Joseph de Pellicer y Tovar. Era home de gran cultura y fou cronista d'Aragó. Casà en segones nupcies ab Sebastiana d'Ocariz Mojica y de Navarra. Son fill s'anomenà Hipòlit Pellicer d'Ossau y Ocariz.

Hipòlit de Pellicer nasqué l'any 1626 y prengué part en les guerres de Catalunya de 1640-48, assistint a les batalles de Montcò, Lleyda, y siti de Balaguer. Més tart passà a Nàpols en qual guerra sotrí varies ferides; cobrà fama de militar molt valent. Morí lo 31 de Maig de 1668. Dexà escrit un interessant poema titolat: *Genetliaco del Serenissimo Príncipe Fernando Wenceslao, Rey de Hungria*, imprès l'any 1667.

Casà tres vegades haguent un fill de quiscuna de ses mullers que s'anomenaren Maria de Salmeron, Francisca de Frías y Joana de Velasco.

A son primer fill que firmava Diego de Pellicer y de Tovar se l'emportà de jovenet a la guerra de Nàpols. Per los mèrits de son pare li donaren molt jove l'hàbit de Santiago y'l feren auditor de la provincia napolitana de Teramo, capital de la provincia del *Abruzzo ulteriore*, prop de Tordinò, plaça forta de guerra, de quarta classe. Casà ab Maria Bustamante, de la que tingué tres fills, tots educats en l'Academia de can Dalmases, Diego, Manuel y Felip.

Entrà ell en l'Academia lo 23 de Juny de 1700. En totes les academies hi han treballs seus, aduch en la de 25 de Març de 1703. Son primer treball es un retret literari y'l darrer un sonet sobre quina de les passions odi o amor do-

mina en lo cor humà. Lo millor treball lo presentà en l'Academia de 21 d'Octubre de 1700, consistent en un epitafi en honor del Mestre de Camp Joan de Marimón. Lo 19 de Juny de 1704 era cavaller de la ordre de Santiago y auditor del exèrcit y presidís de Catalunya.

L'any 1706 morí lo sargent major Fèlix Abarca, romanguent buyt lo lloch qu'aquest ocupava en lo regiment de Dragons de Feliu de Marimón, que vengué a ocupar En Diego de Pellicer y de Tovar.

A les ordres d'En Marimón prengué part en lo siti de Barcelona, repugnant a sos nobles sentiments algun dels fets qu'hagué de presenciar.

Havent mort sa muller pensà en recollir-se en una ordre religiosa. Escollí al efecte la Companyia de Jesús. Vestí la sotana de Sant Ignasi y acabà sos dies dins de tant inclinada Companyia.

No coneix cap obra impresa d'aquest militar-escriptor, com no sia un opuscle de 32 planes titolat *Carta de D. Diego de Pellicer y Tovar... escrita a D. Manuel de Pellicer y Velasco, su hermano...* (Barcelona 1704). Allí s'explica detalladament l'intent del príncep de Hessen Darmstadt d'apoderar-se de Barcelona lo 30 de Maig de 1704.

Lo segon fill Ignacio de Pellicer y de Frías, crech que fou de la Academia. En la sessió de 30 d'Agost de 1700 li dedicà un romanç endecasílab. Fou militar, com son germanastre Diego, y morí jove.

Lo darrer fill Manuel de Pellicer y de Velasco fou lo més literat dels tres. Se dedicà a la carrera de les armes. L'any 1697 era a Madrid, ahont se li concedí l'hàbit de Santiago; Continuava encar a la Cort l'any 1699 des d'ahont escrigué una carta a Diego de Pellicer y de Bustamante.

Quan entrà en l'Academia no ho sé. Seria entre'ls anys de 1700 a 1703. Nostre company N'Ernest Moliné y Brases lo trobà citat com acadèmich en una llista manuscrita d'època.

L'any 1709 era a Madrid havent sigut nomenat Tinent de *Comando* general de la Infanteria y Cavalleria Espanyoles.

No'n sé cap més noticia fins l'any 1728. Lo 14 de Desembre d'aquest any fou admès en la Academia Espanyola.

Llavors a més de pertanyer a la ordre de Santiago y d'esser Gentilhom de Sa Magestat, era Visitador General de Castella la Nova y camp de Montiel y Tinent Comissari com s'ha dit. Fou un dels acadèmichs que més treballà en la formació del Diccionari, dit després d'autoritats.

Morí a Madrid lo 24 de Novembre de 1733. Cuidà de son elogi l'acadèmich Blas Antonio Nasarre.

Ha dextat uns consells familiars que foren impresos després de sa mort — Madrid 1746 —. Són escrits en bon istil y en parla castellana qu'acusa pregón conexement dels bons mestres de la llengua, encar que la forma sia per demés senzilla (1).

ESTEVE DE PINÓS Y D'URRIES

Figura capdal en los regnats de Carles II y Carles III, l'Arxiduch, fou en Joseph Galceran de Pinós y de Rocaberti, President de la Noblesa Catalana, Gran d'Espanya, y Marquès de Santa María de Barbarà, home de cultura exquisida y de tota lley de conexements ab armes y lletres relacionats. Segons expressió d'En Castellví, fou: *cavaller ingènuu y de singular zel*. Casà, encara molt jove, ab Agustina d'Urries y de Gurrea, filla de Pere Gerònim d'Urries Agustín y Navarra y de Josefa Antonia de Gurrea y de Cerdà, domiciliats a la ciutat de Çaragoça. Lo primer fruyt d'aquest enllaç fou un infant, batejat al Pi, lo dia 16 de Setembre de 1687, ab los noms d'Esteve, Joseph, Galceran, Miquel, Fost, Antoni, Pau y Pere. L'apadrinaren Miquel de Pinós y de Rocaberti d'Alentorn y María de Pinós y de Rocaberti, viuda de Galceran de Pinós y de Perapertusa, Mestre de Camp general del exèrcit de S. M. a Catalunya.

Aquest tendre plansó, d'alta nissaga, me fa recordar les glorioses gestes de la nobilíssima casa de Pinós, que's remontan al segle XII, y les accions renombrables de l'ilus-

(1) *Consejos Familiares* en la Bib. de Catalunya, havia sigut aquest exemplar de nostre company En Ferràn de Sagarra y de Siscar. — Latasa. Bib. Ant. y Mod. per M. Gomez Uriel. — J. A. Alvarez Baena: *Hijos de Madrid*. — Arxiu de Simancas. Secretaria d'Estat, ll. 484. — Continuació de la Historia de la Real Academia Española.

tre família d'Urries qu'omplenan tant brillantment los anys del historiador Zurita.

Rebé una educació esmeradíssima en la llar paterna y cursà després gramàtica. Entrà en l'Academia l'any 1703, als 16 anys d'edat.

Fou per son caràcter molt benivolgut de tothom. Semblava destinat a ésser una anella més en la brillant sèrie de varons il·lustres de la casa Pinós; més sobtadament la dalla de la mort segà aquella vida en que tantes esperances se xifraven. Era l'any 1709; sols tenia vint y dos anys.

Ab ell s'acabà la successió varonil Pinós, mes perdurà'l nom per haver casat sa germana na Josepa de Pinós y d'Urries, lo 23 de Febrer de 1710, ab Joseph de Pinós Alentorn y Çacirera, fill de Miquel d'Alentorn, Olim de Pinós y de Manela Çacirera. Foren testimonis de dita boda Joan Pardo, Marquès de la Casta, del Regne de Valencia, y Francesch de Toda y Gil, Regent del Consell de S. M. en lo Principat de Catalunya. Fill d'aquest matrimoni fou Joseph Galceràn de Pinós y de Pinós, Marquès de Barbarà. Fou nomenat Acadèmich de Bones Lletres lo 4 d'Abril de 1731. Lo 3 de Setembre de 1755 llegí un treball explicant la sòlida tradició de la miraculosa llibertat de Galceràn de Pinós per intercessió de Sant Esteve. En l'Academia del 5 de Setembre de 1759, donà lectura a un treball literari dedicat a la feliç recordació del Rey, Protector de la Academia, Ferran III de Catalunya y VI de Castella. Forma part de la sessió necrològica que li fou dedicada. Llegí altres treballs que per brevetat no consignaré. Fou Vispresident de la Academia. Morí pe'l Desembre de 1785. Son fill Esteve fou sacerdot y també individu de nostra Academia.

Altres Pinós, Anastasi, de professió advocat, fou admès en la sessió de 22 de Juny de 1790. En sessió de Juliol de 1793, donà les oportunes explicacions descrivint una medalla imperial qual anvers mostrava la següent inscripció: *Impsevale-Xanderang*. Lo 23 de Desembre de 1795 se troba anotat altre treball d'aquest il·lustre fill o successor del Marquès de Barbarà, sobre la situació dels Il·lencavons a Catalunya.

Los Pinós, Marquesos de Santa Maria de Barbarà, en-

llaçaren més tart ab la ilustre familia Sarriera, descendent també dels Copons de la Manresana. Avuy es Marquès de Barbarà y de la Manresana lo noble senyor N'Enrich de Sarriera y de Vilallonga (1).

Los germans

JOSEPH FOST Y PERE DE POTAU Y DE FERRÁN

Abdós nasqueren a Barcelona sens que puga precisar la data. Son pare fou lo noble Cristòfol de Potau y Oller, senyor de Sarreal y de Cabra. Lo nomenà lo rey Felip de Borbón en los primers temps de son regnat, per mèrits concrets en lo temps de Carles II, Comte de Vallcabra y ademés membre del Consell de S. M. en lo Principat de Catalunya y jutge de la Regia Cort. Sa mare era la noble dama Maria Josepha de Ferran Lladó y Vives.

En Joseph Fost fou aficionat a les armes, lo meteix que a les lletres. Al costat de son oncle Antoni de Potau, Marquès de la Floresta (que morí a Sarrià lo 9 de Desembre de 1713) prengué part a la acció de Roses l'any 1693.

Era molt amich d'En Pau Ignasi de Dalmases y Ros y freqüentava sa casa. S'enamorà de sa germana Josepha y entrà en relacions, ab gran contentament d'abdues families. Lo casament fou celebrat lo 18 de Febrer de 1703, en la capella particular de la noble casa de Dalmases, actuant de testimonis lo noble senyor Antoni de Potau y de Moles y En Joseph Paguera y Vilana Millàs, residents tots a Barcelona.

A primers de 1703 entrà en l'Academia. En la sessió de 25 de Març presentà un treball molt discret, elogiant la constancia.

A 20 de Janer de 1705 en Joseph Fost de Potau y son cunyat Pau Ignasi de Dalmases foren detinguts a Madrid per creure'ls desafectes al rey Felip. En Dalmases fou desterrat a Burgo y després a París y En Potau a Alcalà de Henares, després a Avila de los Caballeros y finalment tancat a les casamates de Pamplona. Recobrà la llibertat, per

(1) Arxiu parroquial de Santa Maria del Pi. — Francesch de Castellví y Obando: *Narracions Històriques*, en lo Staatsarchiv. — Arxiu particular de la nobilíssima casa de Sarriera Vilallonga. — J. Miret y Sans: *Dos siglos de Vida Académica*.

permuta de presoners de guerra, lo 22 de Janer de 1709, passant a Barcelona a posar-se a la disposició del Rey Carles d'Austria.

Per haver mort En Cristòfol de Potau, havia heretat nostre biografiat, lo títol de Comte de Vallcabra. Lo Rey Carles volgué premiar sos serveys y li concedí los honors de Marquès. Després, previ regonexement de persones doctes, lo declarà suficient per actuar de Doctor en Dret y li concedí lo diploma. També concedí dos privilegis honorífichs a sa muller Na Pepeta Dalmases.

En la Junta del Braç Militar de 6 de Juliol de 1713 votà, ab la firma de Marquès de Vallcabra, a favor de la resolució: *de disponer-se ab les armes a la defensa per lo manteniment y conservació de les Constitucions, Privilegis, usos costums e immunitats del Principat, aixís en general com en particular, discorrent medis que podran ocórrer per dita defensa.*

Ab data d'onze d'Avril de 1716 lo rey Felip ordenà que's cremessin, entre altres, lo títol y privilegis concedits a Joseph Fost de Potau y de Ferran y a sa muller. També teu destruir son títol de ciutadà honrat. Després de la caiguda de Barcelona estigué llarga temporada a ses possessions de Sarreal.

Signat lo tractat de Viena tornà a Barcelona, ahont se registra sa defunció a 27 d'Avril de 1732.

Son germà petit, Pere, entrà en l'Academia després de la sessió de 25 de Març de 1703. Si's conseguexen trobar-se més actes, com crech, veurem los treballs presentats per aquest Acadèmich y per altres de son temps.

L'any 1727 fou admès canonge de la Catedral de Lleyda. L'any 1744 estava molt mal, patint asma pertinaç. Lo 5 d'Agost de dit any demanà al Papa, desde Benabarre, li fos nomenat coadjutor lo jove Diego Marlés y Gaspar, ab futur dret de successió. Abants ja havia sigut coadjutor un seu nebot, anomenat Jascinte d'Ascon y de Potau, qu'havia mort. No'n sé res més d'ell (1).

(1) Arxiu de la Catedral de Barcelona. Llibres de Desposoris. — Feliu de la Peña. *Anales de Cataluña*. — Bruguera, obra citada. — Arxiu de la Corona d'Aragó. *Interregno del Archiduque Carlos*. — Dr. Joseph M.^a d'Alós: *Noticies biogràfiques inédites*. — Carta del Dr. Bibiloni, d'uns papers del arxiu de la Curia de Lleyda.

BENET DE SALA Y CELLA

Nasqué a Gerona lo día 30 de Setembre de 1684. Fill segon y hereu d'Esteve de Sala y de Caramany y de Maria Teresa Cella y Betrola. Abdós eran naturals de Gerona, essent Na Maria filla d'Antoni Cella, natural de Canet d'Adri. Son pare N'Esteve de Sala y de Caramany rebé, per gracia del Rey Carles II, privilegi militar, o de cavaller, per ell y per sos descendents. L'any 1687 era Jurat en cap de la ciutat de Gerona.

L'any 1699 la familia Sala y Cella vivia a Barcelona y assistí lo 12 de Novembre de 1701 a la traslació del cos de Sant Olaguer Bisbe de Barcelona, a la nova capella axecada en sa honor en la Seu barcelonina.

En la Academia de 25 de Març de 1703 hi ha un treball seu en que s'especifiquen les circumstancies que deu reunir una vera amor.

Continuà sempre adicte a la Academia prenent notes y estudiant textos a que era molt aficionat. Com son oncle lo bisbe Sala, fou partidari del Arxiduch y vegé ab goig son triomf en l'antiga Corona d'Aragó.

No minvà son entusiasme malgrat lo tom no gayre ayrós qu'a Espanya prengué la causa austriaca, essent sempre dels més devots a Carles y a Elisabeth. L'any 1711 escrigué a n'aquesta Reyna demanant la dignitat de canonge tresorer de la Seu de Barcelona per son germà N'Antoni, que no pogué conseguir per impossibilitat material.

A 30 de Setembre de 1712, la Emperatriu, essent encar a Barcelona concedí al bisbe Sala y a son nebot y hereu, nostre biografiat, permís pera que en son escut d'armes poguessen afegir, dos petites àguiles imperials en los quarters del escut, ahont abans hi havian dues ales, alternant ab dos mustatxonis, en camp d'or, y també poguer posar dos altres grans àguiles sostenint l'escut en son pit.

Al entrar lo general Noailles a Gerona, confiscà los bens de la casa Sala. En Benet de Sala restà en gran necessitat com fa avinent en la carta datada a Barcelona lo día 17 d'Avril de 1713. Aquesta carta la dirigeix al Marquès de Rialp a Viena, demanant recursos per les despeses que a

son oncle lo Bisbe de Barcelona li havia d'ocasionar indispensablement sa recepció al Cardenalat, que's creya pujaria al menys dos mil doblons. Poch temps més tart sortí de Barcelona cap Arenys de Mar. Son objecte era moure la opinió per resistir a les tropes galo-hispàniques.

Després passà a Italia al costat de son oncle lo Cardenal de Sala y de Caramany, qui morí lo 1.er de Juliol de 1715. Tornà a Gerona, y passades les discòrdies y les resultes de la guerra de Successió, lo govern de Madrid, dexà de mirar-lo com enemich, conseguint l'any 1730, una canongia en la Catedral de Gerona per son germà Antoni.

Lo 17 de Juny de 1733 casà ab Anna de Vilanova y de Razet de la que tingué tres fills varons que moriren joves.

Era molt aficionat, com havem dit, al estudi y a les lletres, tenint ben nutrida biblioteca. Actualment hi ha a la Bib. Arús un exemplar de la *Perla de Catalunya* del P. Arguiz, impresa l'any 1677 que porta manuscrit son nom y firma. Lo Bisbe Inquisidor General d'Espanya, Joan de Camargo, li concedí permís per poguer llegir llibres prohibits.

Atorgà testament lo 1.er d'Agost de 1749, dexant hereu a son germà Narcís de Sala y Cella. Morí a Gerona lo 23 d'Agost de 1749, a la edad de 65 anys (1).

MIQUEL FRANCISCO SALVADOR Y MASCARÓ

Fou batejat a Santa Maria del Mar lo 5 d'Agost de 1663, ab los noms de Miquel, Marian, Francesch. Era fill de Miquel Salvador y de Teresa Mascaró. L'apadrinà lo Dr. en Medicina Miquel Boneu.

Fou molt erudit en estudis històrichs. Per son mèrit se'l distingí ab lo títol de ciutadà honrat de la Matricula de Barcelona.

Entraria en la Academia després de la sessió de 25 de Març de 1703. Si algun día tinch la sort de trobar altres actes de la Academia podrem fruhir d'algun text desconegut del célebre autor de la *Verdad Política*.

(1) La principal font d'aquesta biografia es l'acurada obra d'En E. Claudi Girbal: *Biografia y Epistolario de D. Fray Benito de Sala y Caramany*.

FRANCESCH SANS MIQUEL Y DE MONRODÓN

Rebé lo baptisme en les fonts de Santa Maria del Pi, lo 15 d'Avril de 1667. Se li posaren los noms de Francesch, Joseph, Jascinte, Ignasi, Benet, Bernat, Gayetà y Miquel. Era fill de Francesch de Sans y de Puig y de Maria de Miquel. L'apadrinaren Francesch Sala d'Arenys de Munt y Mariana Claresvalls. Lo 16 de Juliol de 1690 casà ab Maria de Monrodón y de Mas, filla de Miquel de Monrodón y Farreras y de Mariana Mas. Moriren sos germans En Carles y Na Mariana y anà a parar tot lo patrimoni a la muller d'En Francesch de Sans y Miquel. Llavors aquest cambià son nom, per Francesch Sans Miquel y de Monrodón.

Los Monrodons s'anomenaven antigament Monredons. Eran descendents de Guillem de Monredón, noble català qui nasqué en lo segle XII y fou Mestre del Ordre dels Templers de Catalunya y Aragó, resident en lo castell de Montçó fins l'any 1246. A ell va esser confiada la guarda y educació del rey Jaume I.

Nostre biografiat fou admès a l'Academia lo 22 de Juliol de 1700. Presentà diferents treballs sobre història militar qu'era lo seu fort. Prengué part en la guerra de Successió a favor del Arxiduch. Per a lo Juny de 1713, tenia comandament en lo castell de la Seu, a les ordres del infortunat general Moragues. Un mes més tart fou nomenat governador de Montjuich, en nom del Conseller en Cap, y coronel del Regiment de la Diputació. Per son heròich comportament, ab data de 30 de Juliol de 1714, se'l nomenà general de batalla. Fou ferit en l'acció de 12 d'Agost de 1714. Son germà Lluís, capità de les forces catalanes, en l'acció del 6 de Setembre de 1713 fou ferit y en la de 6 d'Octubre donà la vida per la pàtria.

Lo govern del rey Felip de Borbó donà providencia pera que En Francesch Sans Miquel y de Monrodón fos empresonat en lo castell de Fuenterrabia. En Octubre de 1719 obtingué la llibertat, que li donaren los francesos al conquerir Fuenterrabia y San Sebastià. Marxà llavors a Gènova. Se creu que morí a Viena, prop del Emperador.

De son matrimoni ab Maria de Monrodón tingué varis fills. L'hereu Ramón de Sans y de Monrodón y alguns cabalers, entre ells Carles que vivia a Barcelona y Lluís que morí a Viena dexant allí sa viuda.

En Ramón de Sans y de Monrodón nasqué en la històrica casa de Monrodón (Plana de Vich) y fou batejat a Taradell lo 18 d'Avril de 1694. Havia sigut capità de granaders del Regiment de la Concepció. Casà ab Francisca de Sala y Masdeu d'Arenys de Munt. Los capítols matrimonials foren autorisats per Miquel Francesch Duran, a 7 d'Avril de 1729.

La familia Sala d'Arenys de Munt pertanyia a la més alta noblesa y gaudia de gran consideració, descendent del cèlebre Bernat de Sala que brillà com a militar en lo regnat del Emperador Carles d'Austria y de son fill lo Rey Felip I.

Fills de Ramón de Sans y de Monrodón foren Ramón de Sans y de Sala, autor d'un diccionari militar; Marian, advocat, Francesch, sacerdot. Los dos derrers foren acadèmichs de Bones Lletres, com també ho fou Ramón Ignasi, sacerdot, fill d'En Marian. Dexaren varis treballs que constan en les actes. Tinch a disposició de la Academia les noticies oportunes per traçar la biografia d'aquestes interessants personalitats (1).

ANTONI SERRA Y VILETA

Era fill de Francesch de Serra, Doctor en Dret Civil y Canònich, y de Maria Vileta, neta del cèlebre Doctor en Medicina Lluís Joan Vileta.

L'any 1700 era Catedràtich de nostra Universitat, Examinador sinodal y Calificador del Sant Ofici. Aquest era un càrrech d'importancia que sols se donava a teòlechs molt experts, donchs havian de censurar los llibres y proposicions que'l tribunal de la Inquisició sometia a son examen.

(1) La casi totalitat d'aquestes apuntacions son tretes del Arxiu del meu amic En Ramón de Sans y de Tord.

Sos escrits d'ordre jurídic o teològic estàn molt bé; emprò quan se volia ficar a fer retòrica ho feya molt malament.

Com a teòlech era molt estimat y fou consultat en Agost de 1713, formant part de la junta qu'havia de dictaminar sobre si l'argent de les esglésies podia servir pera les atencions de la guerra.

Estigué una temporada a Montserrat, en lo convent dels PP. Benedictins. L'any 1716 era un dels beneficiats de la Catedral de Barcelona. En lo sínode diocesà del 1725 se fa present la sua defunció. Fou oncle de N'Antoni Serra y Portell, escrivà, oidor y més tart President de Sala de la Rey al Audiència y d'En Francesch Serra y Portell que fou enfermer de Santa Maria d'Amer, de Roses y del monastir de Banyoles, en 1730 Abat de Sant Salvador de Breda y en 1736 de Sant Cugat del Vallès (1).

ISIDRE SERRADELL

Segons lo primer volum de les *Memorias de la Real Academia*, era Catedràtic de Retòrica en nostra Universitat. S'anomenava llavors *Retòrica* en dit centre d'estudis lo que avuy en diriem *Eloqüència*. Se considerava com la millor càtedra de la Universitat y la més ben retribuida. Era càtedra ahont acudían molts alumnes y particularment favorescuda dels teòlechs.

Lo 4 de Janer de 1701 entrà en l'Academia. En la sessió de 25 de Març de 1703 hi ha un epigrama en llatí, digne d'aquest professor.

Lo 21 de Juliol de 1701 començó a veure son nom en los Concells dels Beneficiats de la Catedral. Després de la Junta de 22 de Juny de 1703 no'n coneix res més d'ell (2).

JOSEPH R. CARRERAS Y BULBENA

(Acabarà).

(1) Arxiu parroquial de Santa Maria del Mar. — Arxiu Diocesà. Llibres Sinodals. *R. Commune*. — Dr. Ballester: *Vida de S. José Oriol*. — José de Peray: *Monografía histórica descriptiva de San Cugat del Vallès*.

(2) *Vida del Beat Joseph Oriol*, per lo P. Nadal. — Arxiu de Sant Sever. Llibres de Consells.